

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889. Andra Kammaren. N:o 20.

Onsdagen den 13 mars

kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes öfverläggningen angående bevillningsutskottets betän- *Om utförsels-*
kande n:o 5, i anledning af väckta motioner om utförselstull å jern- *tull å jern-*
malm. *malm.*

(Forts.)

Enligt förut gjord anteckning lemnades ordet åt

Herr E. W. Carlson, hvilken yttrade: Då jag deltagit inom utskottet i behandlingen af nu föreliggande ärende, torde det tillåtas mig att yttra några ord rörande orsaken, hvarför jag kunnat deltaga också i det beslut, hvartill utskottet kommit.

De anmärkningar, som blifvit framställda så väl mot betänkandets motivering som mot dess slutkläm, vill jag icke upptaga till besvarende, ty jag har ännu aldrig inom Riksdagen hört något betänkande, som icke af en eller annan talare klandrats. Det är derföre heller icke något ovanligt, att man nu får höra klander öfver ett sådant arbete, som det af utskottet denna gång framlagda.

Hvad nu den föreliggande frågan beträffar, är den enligt min uppfattning den viktigaste, vi må hända på länge haft till öfverläggning. Vid en sådan frågas behandling har det åtminstone för mig varit nödigt att icke endast taga hänsyn till hvad motionärerna i sina motioner framställt, utan äfven att söka på andra områden få alla de upplysningar, som kunnat erhållas för frågans, om jag så får säga, opartiska uppfattning och bedömande. Jag har för den skull icke blott hemtat min uppfattning af de utlåtanden, som afgifvits af motionärerna, icke heller blott af de utlåtanden, som blifvit utsända af de omnämnda bolagen, utan jag har sökt att ur andra källor samla upplysningar derom, hvilka dimensioner denna fråga i verkligheten kan hafva.

Jag skall då till en början bedja att få hänvisa till de utlåtanden, som den af Kongl. Maj:t tillsatta komitén år 1874 afgaf öfver dessa malmer från Gellivara, Kirunavara och Luossavara. I detta utlåtande säger komitén angående tillgången af jernmalm vid Gellivara att: »med endast en fots afsänkning af malmlagrens hela funna yta (7,400,000 qv.-fot) skulle 22,200,000 centner malm erhållas, hvaraf till följd af

Om utförsels- dess rikhaltighet kunde produceras en jernmängd, fullt motsvarande
tull å jern- hela Sveriges årliga tillverkning». — Detta om Gellivara.
malm.

(Forts.)

Om Kirunavara säger komitén: »De med hänsyn till malmqvantiteten i detta berg gjorda beräkningarna hafva ledt till följande tal: 2,026,615,000 centner i topparne, 4,102,025,000 centner nedanom dessa och intill sjön Luossajärvi nivå samt 10,580,000 centner för hvarje fots afsänkning derunder; af fullgod malm finnes, så framt den på djupet förblifver lika oartfri som vid ytan, 345,895,000 centner i topparne och 1,013,690,000 centner från dessas bas intill sjöns yta.» — Detta rörande berget Kirunavara.

Beträffande slutligen berget Luossavara säger samma komité: »Malmtillgången i detta i allo utmärkta jernmalmberg har beäknats till 650,753,000 centner ned till Luossajärvis nivå och 1,676,000 centner för hvarje fot ytterligare; skulle således, om härtill lägges den af fullgod beskaffenhet i Kirunavara, under ett sekel kunna lemna tillfälle till en årlig brytning af 20,000,000 centner, utan att man ändock behöfde nedgå under sjöns yta.»

I en broschyr, som utsändts, och hvilken sannolikt de fleste af herrarne fått del af — den är ett aftryck af en engelsk tidskrift »Sheffield's Daily Telegraph» för den 6 oktober 1888 — uppgifves, att malmtillgången der skulle utgöra omkring 800,000,000 centner. När jag såg denna uppgift första gången, tänkte jag: må hända är den öfverdrifven. Men när jag sedan såg den uppgift, som i detta afseende afgifvits utaf den af geologer sammansatta komitén, hvilken undersökt saken, fann jag, att denna sista uppgiften stämde ganska väl öfverens med den förra. Deraf finna vi, att den omnämnda nationalriikedomen, som här ligger samlad, är af så oskattbart värde, att det torde vara få, som kunna beräkna densamma i penningar. Nu ställer sig frågan så: huru skall svenska nationen behandla denna sin nationalriikedom? Skall den, utan den ringaste inkomst till staten, få fritt ur landet utföras till förmån för främmande nationer? Bjuder icke rättvisan, att svenska staten borde åtminstone hafva någon ersättning derför, att den afhänder sig en sådan rikedom, som icke ersättes? Om skogarne afverkas, kunna de åter växa upp, men om våra mineralier borttagas, kunna de aldrig ersättas af något motsvarande. För den skull har jag icke heller för min enskilda del ansett det nödigt att ingå i någon som helst pröfning derom, huru vida malmtillgången i främmande länder, såsom t. ex. Spanien och Ryssland eller i Afrika, är mer eller mindre nära uttömd eller ej. Det har icke varit för mig af någon betydelse, utan jag har endast sett saken från den synpunkten, att svenska staten borde vara berättigad att få någon inkomst af eller ersättning för de ifrågavarande malmlagren. Såsom herrarne nogsamt veta, hafva de svenska malmerna icke alltid varit fria för hvem som helst att bryta, utan man har förut ansett det alldeles naturligt, att kronan eller staten skulle hafva en viss inkomst af dessa mineralier, men med den nuvarande förordningen har, såsom bekant, hvem som helst rättighet att på kronans område göra inmutningar, att bryta och bortföra malm, utan någon afgift derför till staten.

Hvad beträffar frågan om hvilken tullstats, som rätteligen kunde och borde ifrågakomma på denna malm, så har utskottet icke god-

tyckligt gripit en siffra af 30 öre per 100 kilogram eller 3 kronor per centner, utan det har genom fackmän, jag tror de bästa vi hafva i Sverige, låtit göra en beräkning deröfver, huru priset ställer sig per ton å jern, tillverkad af malm från Gellivara berg.

Om denna malm utföres till England, t. ex. till Newcastle, och der beredes till jern, hvad blir då priset på detta? Och å andra sidan, om denna samma malm beredes i Luleå eller der i närheten, efter samma metod som användes i England vid jernstillverkning, nemligen medelst cokes, huru ställer sig då priset på det färdiggjorda jernet? Jo, i förra fallet, eller om malmen skickas till Newcastle och der förädlas, så kommer jernet att kosta per ton 28 kronor 25 eller 23 öre. I senare fallet åter, eller om malmen bearbetas i Luleå med användning af engelsk cokes, så ställer sig priset per ton till 31 kronor 20 eller 15 öre. Alltså en skilnad af ungefär 3 kronor per ton, som det blir billigare att göra svenskt jern i England än att göra detsamma i Sverige med tillhjälp af engelsk cokes. Detta beror naturligtvis derpå, att den cokes, som skulle användas för jernets tillverkning här, först måste hemtas hit till Sverige och sålunda draga en extra fraktkostnad, samt vidare derpå, att sjelfva jernet sedermera måste föras ut till England, hvarigenom en dubbel fraktkostnad uppkommer. Deremot, om malmen skeppas från Sverige och bearbetas i England, så har man endast en fraktkostnad att bestrida. För den skull har man ansett, att den lämpligaste tullsatsen med afseende å export af denna malm vore just den af utskottet föreslagna eller 3 kronor per ton, som ungefär motsvarar kostnaden för transport af cokes från England till Sverige.

Det har blifvit nämnt af någon talare på förmiddagen, att en exporttull på jernmalm ingalunda skulle komma att upphjelpa den svenska jernindustrien, emedan denna tull icke skulle komma att betalas af emottagaren, utan af afsändaren. Ja, detta kunde vara möjligt för den händelse att jernmalm ifrån andra grufvefält kunde erhållas till samma kvalitet som denna svenska ifrån de norrländska malnbergen. Men vi finna, att herrar geologer rörande kvaliteten af denna malm afgifvit ett utlåtande, hvori det bland annat heter: »Efter fältarbetenas afslutning utfördes på geologiska undersökningens laboratorium af direktören Dellwik, biträdd af bergsingenjören Bengt Rudling, tackjerns- och svafvel- samt af kemisten Alfred Hasselbom fosfor-, titan- och manganbestämningar å vid jernmalmfyndigheterna tagna generalprof. Af dessa analyser framgick, såsom af bil. E synes, att jernhalten hos Gellivaramalmerna i allmänhet var särdeles stor: af de 41 generalprofven, som insamlats, visade 26 vid degelprof öfver 70 % (ett ända till 74,3 %), 13 mellan 60 och 70 % och 2 under 60 % (lägst 50,3 %). Alla utom den fattigaste voro 'enbart gående'. Här finna vi således ett officiellt intyg om, huru denna malm är beskaffad, och jag får bekänna, att jag för min del sätter absolut tilltro till dessa herrar geologers analyser. Det måste sålunda anses vara utredt, att malmen från lappmarken innehåller i allmänhet minst 70 procent jern, under det att, som bekant, den malm, som brytes i Spanien, i jernhalt icke öfverstiger 55 procent. Om då denna malm ifrån Gellivara skulle fördyras med 30 öre per 100 kilogram gent emot den spanska, som skulle gå tullfritt till England, så är det ju klart, att skilnaden i jern-

*Om utförsels-
tull å jern-
malm.
(Forts.)*

Om utförsels-
tull å jern-
malm.
(Forts.)

halt, 70 och 55 procent, representerar en betydligt större olikhet i värde än som motsvaras af dessa 30 öre per 100 kilogram i tull. Alltså skulle det för jernproducenterna på den engelska marknaden ställa sig billigare att köpa denna goda och rika svenska malm, äfven med 30 öres högre pris, än att köpa den sämre, spanska, till 30 öre billigare.

Det har naturligtvis icke kunnat undgå vår uppmärksamhet vid behandlingen af denna fråga inom utskottet, hvilka betydliga summor som skulle kunna tillskyndas svenska staten genom denna låga exporttull. Gellivarabolaget har i sina officiella utlåtanden uppgifvit, huru- som bolaget förbered sig på att kunna leverera per dag 20,000 tons malm. Om då tullen eller skatten skulle utgöra 3 kronor per ton, och bolaget endast under 50 dagar på året skulle kunna utskeppa detta quantum, 20,000 tons om dagen, så skulle det utgöra 1,000,000 tons för dessa 50 dagar och inbringa staten en inkomst af 3,000,000 kronor. Detta är summor, som jag för min del anser oss icke vara berättigade att bortkasta. Låt vara, att exporten icke på de närmaste två, tre åren kan uppnå denna ansevärd omfattning, säkert är emellertid, att då bolaget under år 1880 kunnat utskeppa mer än 70,000 tons, så kommer nog dess export att under år 1889 mer än tredubblas; och den dag nalkas naturligtvis, då denna malmexport kommer att omfatta större quantiteter än vi i dag kunna ana.

Af hvad nu är sagdt inse herrarne, att man måste komma till den frågan: hvad inflytande kommer denna malmexport att få på den svenska jernhandteringen? Jo, när jern af svensk malm kan tillverkas i England 3 kronor 15 öre billigare per ton än samma jern kan åstadkommas inom landet, så är det ju klart, att ingen längre vill köpa af det i Sverige tillverkade jernet, som är så mycket dyrare, då han kan få lika god vara i England för billigare pris.

Jag ber i det afscendet få uppläsa ett utlåtande af föreståndaren för Chatterley jernverk i England, herr Salt, uti en skrifvelse till direktören för »Swedish & Norwegian Railway Company Limited», deri han säger:

»Jag ber att få underrätta eder, att jag i Goldendales masugn har smält den magnetiska jernmalm från Gellivara, som ni skickade mig, och får deröfver rapportera följande:

Malmens jernhalt är omkring 70,55 %. Jag kan underrätta eder, att jag begagnade herrar Peasés Bowden Close Durham cokes. Denna malm kan producera 1 ton tackjern förmedelst 1 ton cokes. Jag begagnade omkring 8,65 % kalksten såsom flussmedel och fann, att malmen smälte synnerligen lätt.

Tackjernet, som produceras genom smältningen, är af en högst utomordentlig qualité, mycket segt och af en mycket tät textur, och synes det mig vara mycket lämpligt för stålberedning medelst bessemerprocessen och för beredning af det bästa slags smidesjern, efter alla tecken att döma jemngodt med svenskt stångjern.

Jag har låtit en del af tackjernet göras till puddlade stänger. Stängernas qualité är ovilkorligen prima, och jag har aldrig sett någonting jemförligt dermed.

Min praktik som masugnsföreståndare har fortgått i öfver 17 år

och har beredt mig tillfällen att arbeta med nästan alla slags malmer, och jag måste säga, att jag aldrig haft att göra med en malm, som arbetade så lätt i masugnen; med ett ord, jag kan icke uttrycka mig nog berömmande om, huru den förhöll sig i alla afseenden.

Om utförseltull å jernmalm.
(Forts.)

För att bereda framgång åt edert företag, behöfver ni endast lämpliga verk och god skötsel, eftersom eder malm är af den bästa qualité och synes mig enastående.

Eder tillgifne

Ino Salt.

Föreståndare för Chatterley jernverksbolag Tunstall, Staffordshire.»

Detta är herr Salts utlåtande om den malm från Gellivara, som han smält. Det synes mig då, som om vi stode inför den frågan: skall den svenska jernhandteringen uppgifvas och nedläggas, eller skola vi söka skydda och bevara den? Och kan någon uppfinna ett lämpligare och bättre sätt att förhindra den mördande konkurrensen på detta område än den nu föreslagna exporttullen på jernmalm, var då god och framställ det, och jag skall med tacksamhet mottaga ett sådant förslag. Men för min del har jag icke kunnat finna något bättre; ty då bolaget har rätt att bestämma frakttaxan för malmtransporten, som med 25 procent öfverstiger den högsta här i landet å någon enskild jernväg tillämpade, så faller det af sig sjelf, att ingen annan kan derpå frakta malm än det bolag, som eger banan och som på många ställen skaffat sig rätt att bryta malm. Man kan icke med nu gällande gruflagar utfärda förbud för dem att bryta malmen och frakta den. Under sådana förhållanden, säger jag, finnes det icke efter min mening något annat sätt att utvärda denna mördande konkurrens än att söka fördyra malmen genom åsättande af exporttull.

Till utskottet hafva, som äfven af betänkanudet synes, framlemnats åtskilliga erinringar derom, att genom åsättandet af en sådan exporttull man skulle tillintetgöra jernindustrien i mellersta Sveriges bergslag. Detta skäl är ju beaktansvärdt, men å andra sidan finna vi, att den malm, som från mellersta Sverige gått till utlandet, utgjort endast 2 procent af den inom landet brutna malmen. Nu har man visserligen sett uppgifvas att denna siffra, som är hemtad ur 1886 års statistik, är alldeles för låg, och att 1888 års statistiska uppgifter skulle visa en vida större procent, men det torde väl ändock för hvar och en ligga i öppen dag, att, om exporten från lappland får fortgå som nu, det icke skall dröja många år, förr än mellersta Sveriges hela malmexport måste helt och hållet upphöra; ty den kan icke stå ut med att utskeppa malm med 40 % jernhalt med så dyr frakt, som t. ex. den öfver Oxelösund, under det att malm med 70 % jernhalt vida billigare kan fraktas från lappland. Det är blott en tidsfråga, när mellersta Sveriges malm blir öfverflödigt på världsmarknaden. Således kan denna omständighet icke uppväga andra viktigare förhållanden eller tillmätas en sådan betydelse, att vi för den skull afstå från att söka skydda vår jernhandtering i allmänhet.

Man har också anmärkt, att man genom detta förslags antagande skulle beröfva arbetarne i mellersta Sveriges bergslag deras arbete; men dessa arbetares antal torde icke på långt när uppgå till antalet

Om utförsels-
tull å jern-
malm.
(Forts.)

arbetare i öfriga delar af landet, som sysselsätta sig med jernhandtering, icke ens till 10 procent deraf, och det vore en mycket större förlust, om vi en dag finge se alla våra jernarbetare utan sysselsättning. Mot en sådan olycka måste förlusten för mellersta Sveriges jernarbetare betyda föga.

Det har icke varit för utskottet obekant, att så väl den franska som den spanska handelstraktaten lägger hinder i vägen för detta steg. Om bestämmelserna i dessa traktater kunna meningarna vara delade, men för min del måste jag böja mig för den tolkning, som derät gifvits i dag på förmiddagen från statsrådsbanken. Dock kan man icke annat än förundra sig öfver, att under de år, denna traktat bestått mellan Frankrike och Sverige, den franska regeringen belagt flere svenska artiklar med ganska hög tull, såsom hafre och hyflade trävaror. Och det är icke längre sedan än år 1888 i december som municipalarrådet i Paris beslöt att höja stadstullen för införsel i Paris af hyflade bräder från 9 till 12 francs per kubikmeter. Franska regeringen ansåg sig då icke för traktatens skull behöfva fråga Sveriges regering, huru vida detta för Sverige medförde någon olägenhet. Man har som kommentar till traktaten också åberopat ett protokoll, hållet i statsrådet i februari 1865, men det skulle vara högst intressant att kunna erhålla officiel afskrift af ett protokoll af den 21 augusti 1881 vid den öfverläggning, som då hölls mellan de svenska och franska ombuden för traktatens redigerande. Der säger den franske handelsministern, att Sverige har intresse af att tre handelsartiklar blifva tullfria i Frankrike, och dessa äro hafre, trämassa och koppar, och dock skall man i tarifferna förgäfvos söka efter att dessa förmåner blifvit Sverige beviljade, ty hvarken hafre eller trävaror äro tullfria i Frankrike, och man känner hvilka svårigheter som med export af trämassa på Frankrike förefinnas, för att få denna vara tullfri.

För min del har jag af de undersökningar, som blifvit gjorda, kommit till den fulla öfvertygelsen, att jag i fosterlandets sauna intresse finner mig böra biträda den åsigten, att vi för Sveriges eget intresse måste, för att skydda vår jernindustri, söka förhindra, att den svenska malmen förädlas i utländska verkstäder. Derför har jag vågat tillstyrka utskottets förslag. Men då jag nu hört att detta förslag stött på så väsentliga hinder, ber jag att få förena mig i herr De Laval's förslag, hvartill jag sålunda yrkar bifall.

I detta yttrande instämde herrar *Rundbäck* och *Eliasson*.

Herr Jansson i Saxhyttan anförde: För min del är jag af den åsigten, att åsättande af den föreslagna utförselstullen å jernmalm skulle vara högeligen olämpligt. Så vidt jag fattat utskottets betänkande rätt, afser man att genom ifrågavarande tull vinna följande mål, nemligen att dels gagna vår bergshandtering, dels bereda staten del af den inkomst, som ett utländskt bolag drager af malmutförseln från Gellivara, och dels hindra misshushållning med den stora nationalrikedomen der uppe. Frågan blir då, om dessa mål kunna vinnas genom tullen, och om denna är berättigad och nödvändig. Att försöka gagna bergshandteringen på det föreslagna sättet kan jag icke vara med om,

huru gerna jag än medgifver att denna näring väl behöfver omhuldas; ty för mig ligger det i öppen dag, att en sådan åtgärd skulle komma att utöfva en alldeles motsatt verkan, än som äsyftats. Jag kan icke inse, att den svenska jernhandteringen löper någon fara genom att gellivaramalmen släppes ut i världsmarknaden, då det ju i alla fall finnes så rik tillgång på denna vara, att den från Gellivara kommande kvantiteten icke kan spela någon nämnvärd roll vid bestämmande af malmpriset, och då för öfrigt gellivaramalmen icke duger till träkols-tackjern. Skulle verkligen vår bergshandtering sväfva i fara, så fruktar jag att dess ställning skulle förvärras genom ett hinder för exporten, ty äfven om genom utförselstullen ett eller annat jernbruk komme att uppstå i nordliga delarne af landet, så skulle jernhandteringen i andra orter lida stort men, och om den föreslagna tullen kommer till stånd, skall all brytning inom bergslagen vid de grufvor, der det brytes för export, upphöra, och det torde vara ovisst, om sådan brytning sedermera någonsin åter kan börjas, ty den malm, som derifrån exporteras, kan icke vinna afsättning inom landet. Jag vill härvid särskildt nämna, att i Grängesbergs gruffält, som ligger inom den socken, der jag bor, finnas stora kvantiteter jernmalm, som innehåller omkring 70 procent jern. Denna malm blir dock på grund af sin stora fosforhalt icke använd inom landet, och någon export deraf har icke förr än på de senare åren förekommit. I år har emellertid exporten stigit, så att den, enligt mig lemnad uppgift, belöpt sig till åttiatusen tons, och nästa år skall den nog, om ej den föreslagna tullen kommer som ett hinder, uppgå till nära dubbla summan. Utskottet säger i betänkandet: »Exporten af jernmalm från mellersta Sverige är icke af sådan betydelse för landet i dess helhet, att omsorgen om bevarandet af de vilkor, hvarunder denna export för närvarande arbetar, bör lägga hinder i vägen för en åtgärd, som för bergshandteringen i stort sedt är till båtнад. En tillbakagång af vår jernhandtering torde för öfrigt för grufdriften i mellersta Sverige innebära en vida större våda än upphörandet af den malmexport, som hittills egt rum derifrån, och skulle helt säkert medföra en denna export betydligt öfverstigande minskning i malmbrytningen». Mine herrar, det är icke längre än sedan i fjor, som bergslagsorterna finga underkasta sig en ganska dryg beskattning genom de då införda lifsmedelstullarne. Jag vill i förbigående nämna, att i den socken, der jag bor, är ligen från annat håll köpas minst 8,000 tunnor spanmål. Då lifsmedelstullarne infördes, sade man att omsorgen om det allmännas väl kräfdé sådant. Nu föreslår man en tull, som, om den genomföres, kommer att hindra bergslagen att afyttra sina produkter, och nu säger man också, att det är för det allmännas bästa, som denna åtgärd skall vidtagas. Men det är icke så. Tullen kommer att lända bergshandteringen i stort sedt till skada, och jemväl därför undanbeder sig bergslagen denna så kallade hjälp. Om man lika med utskottet anser, att utförseln af malm från Gellivara är till skada för bergshandteringen i stort sedt och att denna utförsel för den skall genom exporttull bör förhindras, så finner man dock föga tröst i betänkandet, ty läser man detta till slut, får man se, att det visst icke är meningen att hindra exporten från Gellivara, utan har man tvärt om räknat ut att derpå skulle göras icke så ringa vinst. Om

Om utförselstull å jernmalm.
(Forts.)

Om utförsels-
tull å jern-
malm.
(Forts.)

denna beräkning är riktig — och det skall den väl vara, eftersom förslaget är bygd på densamma — så komma vi således derhän, att malm från Gellivara fortfarande skall utföras, under det att exporten från bergslagen gjorts omöjlig. Detta blir väl dock ej i stort sedt till gagn för bergshandteringen. Det är för mig, med betänkandet i handen, omöjligt att finna lösning på denna gåta, och jag skulle därför gärna se, att någon af utskottets ledamöter lemnade oss förklaring i detta fall. Hvad slutligen angår det förut nämnda syftet att genom ifrågasvarande tull bereda staten del i den vinst, som ett utländskt bolag skördar, så få vi väl först och främst söka handla rättvist, äfven då det är fråga om utlänningars intressen. Jag vill då erinra, att detta bolag ännu icke återfått sitt i företaget nedlagda kapital, än mindre gjort någon vinst, och man vet ej, om detta kommer att ske, äfven i fall tullen icke åsättes.

Om Riksdagen beslutar att sätta exporttull på jernmalm, fruktar jag, att detta kommer att i utlandet väcka uppseende och kanske blifva till skada för oss.

Vid betraktande af frågans nationalekonomiska sida har man trott sig böra genom den föreslagna tullen söka hindra misshushållning med de rika malmlagren; men då, enligt hvad en del af motionärerna sjelfva upplyst, inom lappmarken finnes så mycket malm, att med en årlig förbrukning af fyra millioner tons det skulle dröja 200 år, innan förrådet toge slut, så tycker jag det är väl tidigt att börja tala om sparsamhet.

Jag vill till slut framhålla den fara, som enligt mitt förmenande ligger i att beträda denna väg att införa exporttullar, ty har man en gång kommit in på den vägen, så vet ingen, huru långt man kan komma att gå, och den fruktan, som derigenom kan för utlänningen uppstå att här placera sitt kapital, kan lända oss till oberäknelig skada.

Från hvilken synpunkt jag än ser frågan, finner jag den föreslagna tullen blifva till intet gagn utan i stället till men, i synnerhet för bergshandteringen; och yrkar jag därför afslag på så väl utskottets hemställan som de i ämnet väckta motionerna.

Herr Olof Jonsson i Hof: En af de anledningar, hvarför jag begärt ordet i denna fråga, är ett till mig i dag på förmiddagen från Luleå ingånget telegram, deri åtskillige arbetare bedt mig protestera mot den föreslagna tullen. Telegrammet, som jag ber att få uppläsa, är af följande lydelse: »Riksdagsman Olof Jonsson från Hof, Stockholm. Hundratala familjefäder, hitflyttade från södra orterna, hafva med bekymmer mottagit underrättelse om den fara, som hotar att förlama, om ej tillintetgöras det stora arbetsföretag, af hvilket vi hafva vårt lifsuppehälle. Få, på samma gång vi förena oss i de protester, som härifrån öfversändts till ortens riksdagsmän, äfven hos eder ödmjukast anhålla, att ni inför statsmagterna ville afgifva en kraftig protest mot all malmexporttull, hvilken, om den blir lag, bringar oss i oförskyld nöd. Enligt uppdrag: Hall, Nyberg, Næzelius, Engman.» Det skulle naturligtvis ej kommit i fråga att blott på grund af dessa herrars åsigt här yrka afslag på det föreliggande betänkandet, om det icke tillika finnes

andra skäl, som talade därför; ty om den föreslagna tullen blefve *Om utförsels-*
 för det allmänna af den stora nytta, som man sökt göra troligt, kunde *tull å jern-*
 det ju icke hjälpas om åtskilliga arbetare den första tiden komme att *malm.*
 blifva lidande derpå. Men af den långa debatt, som här i dag hållits *(Forts.)*
 om ifrågavarande tull, liksom af den behandling i skrift, ämnet fått,
 har jag för min del icke kunnat finna annat än att, äfven om det
 skulle ligga någon rättvisa i förslaget, man gripit in i saken allt för
 tidigt, först och främst, och för det andra, att man icke gjort sig reda
 för förslagets framtida betydelse. Det har jemt framhållits, huru orätt
 det är att utländska kapitalister utan all afgift bearbeta svensk malm-
 fyndighet och derpå förtjena penningar. I detta fall ber jag herrarne
 komma i håg, att det icke är så helt med den saken, att blott ut-
 ländskt kapital skulle hafva del i företaget der uppe. Väl är det sant
 att Gellivarafältet för närvarande till största delen eges af ett utländskt
 bolag, men det är lika sant att detta fält efter all rimlig förmodan
 kan inom få år komma i svenska händer. Hvar och en som sökt att
 sätta sig in i den rättegång, som för närvarande pågår emellan detta
 bolag och de svenska undersåtar, som nu inmutat detta fält, kan ej
 komma till annan åsigt; än att den måste sluta till utländingarnes
 nackdel. Hvad beträffar de två andra större trakterna der uppe, så
 egas de, som bekant, för närvarande helt och hållet af svenskar. Inga
 utländingar äro i dem delegerade.

Det är således icke förhållandet, att det skulle vara endast ut-
 ländske egare, som bedrifva arbetet, utan den tull, hvarom här är fråga,
 komme nog, och kanske snart nog, att träffa svenska kapitalister
 lika mycket som utländska, i fall den blefve åsatt. Detta är den ena
 omständigheten, som jag icke funnit berörd förut under diskussionen.

Den andra omständigheten, som jag tror man bör något fästa sig
 vid, är huru vida, äfven om man ställer sig på motionärernes ståndpunkt
 och således anser en exporttull på malm gagnelig, det kan vara lämp-
 ligt att för närvarande åsätta en sådan tull, derest detta med gäl-
 lande traktater kunde gå för sig. I detta afseende vill jag endast
 påpeka, att det är väl icke satt utom allt tvifvel, att icke detta jern-
 vägsbolag arbetar med ganska stora svårigheter både för att få sin
 jernväg färdig och för att få tillräcklig marknad för den betydliga
 malmexport, som är nödvändig, derest affären skall kunna bära sig.
 Under förra året exporterades 70,000 tons malm, och det har uppgifvits
 af en ledamot i utskottet, att bolaget beredt sig på att för det kom-
 mande året exportera ända till en million tons. Vet denne talare verk-
 ligen, att bolaget lyckats finna köpare för sådana partier malm inom
 de första åren? Jag tror det icke och med afseende å det prospekt,
 hvarur utskottsledamoten här uppläst utdrag, få vi komma i håg, att
 det nog är ett slags blomstermålning för att få svenska kapitalister att
 taga del i denna jernvägsaffär, och då måste man ju förutsätta, att
 man målat så vackert man kunnat och endast betraktat saken från
 den ljusa sidan. När man betänker, att dessa malmer endast under
 en kort tid af året kunna exporteras, och att de äro mera bemängda
 med oarter än de flesta andra af våra svenska malmer, så tror jag,
 herrarne skola gifva mig rätt deri, att det kommer att blifva ganska
 svårt under den första tiden att få en tillräckligt stor marknad för

Om utförelse-
tull å jern-
malm.
(Forts.)

denna vara, och jag föreställer mig, att det ännu på åtskilliga år icke skall blifva någon betydligare export af dessa malmer. Men om ock så vore, och motionärerne hade rätt i sin uppfattning, att här skulle statsverket med skäl kunna skaffa sig betydliga inkomster för framtiden, männe det då är klokt att redan nu åsätta denna exporttull? Skall man icke härigenom döda eller åtminstone i hög grad omintetgöra en utveckling af denna export och sålunda äfven tillintetgöra dessa stora inkomster för staten, hvilka ju då aldrig kunna komma? Från denna synpunkt och med den uppfattning som motionärerne hafva, tror jag sålunda, att de gjort klokast i att vänta med denna sak ännu så länge. Det är för öfrigt icke mycket att säga vidare i denna sak, eftersom franska handelstraktaten från regeringens sida anses lägga ööfverstigliga hinder i vägen för åsättande af tull. Jag skall derfor lemna dessa hvad man kan kalla saksäl för och emot det behöriga i en exporttull, och endast hålla mig till de olika yrkanden, som blifvit framställda i kammaren. Reservanterna från Andra Kam-maren, eller rättare sagdt ordföranden i bevillningsutskottet, jemte åtskilliga andra hafva i sin reservation sagt, att, eftersom man icke nu kunde åsätta någon tull, hade de icke ansett sig böra ingå i en pröfning af en eventuel dylik afgifts rätta belopp. Herr De Laval yrkar der-emot bifall till utskottets förslag med ett tillägg i ungefär samma rigtning som herr Wallberg i sin reservation framställt, eller att man beslutar sig för att åsätta en tull, och hemställer till regeringen att söka utverka, att beslutet må kunna verkställas. Dessa olika yrkanden äro, såsom herrarne se, i sak detsamma och utmynna derhän, att vi för närvarande icke kunna få någon tull åsatt, och endast i formen synas de mig skilja sig från hvarandra. Hans excellens statsministern yttrade vid början af denna frågas behandling, att han tog för gifvet, att bevillningsutskottets beslut skulle hafva blifvit ett annat, derest redan då de protokoll och handlingar varit kända för utskottet, som sedermera blifvit utskottet delgifna. Detta betyder, åtminstone kan jag icke få någon annan uppfattning af hans excellens' yttrande, att han uttalat en önskan, minst sagdt, att kammaren icke måtte bifalla utskottets förslag. De talare, som trots detta likväl yrkat bifall till utskottets förslag med det ifrågasatta tillägget, måste jag således antaga icke hafva förtroende till sin regering, i det fall att de ord, som af statsministern här yttrats, icke skulle vara riktigt allvarligt menade, utan att de dermed velat uttala ett tvifvel om, huru vida icke möjligtvis i allt fall tullen kan genomföras, och jag tycker det är egendomligt från herr De Lavals sida att vilja drifva en sådan politik.

Jag fäste mig ock vid ett yttrande af vice talmannen. Han höll synnerligen strängt på, att om kammaren nu afsloge utskottets betän-kande, så skulle det möjligen i framtiden komma att återopas såsom skäl för afslag å denna fråga äfven då. Ja, det är ju möjligt, att så skulle kunna ske, men jag vill se frågan från en annan synpunkt. Jag antager, att ett afslag å utskottets hemställan är det enda lämp-liga och rätta i sak, men på det att icke ett beslut från kammarens sida, som i sig sjelft är riktigt, för framtiden skall kunna återopas vid behandlingen af en liknande fråga, så önskar herr vice talmannen, att vi skola fatta ett annat beslut, som annars skulle vara mindre strikt

eller rätt. Det är väl dock icke skäl i att taga saken på det sättet, utan bäst torde vara att vid hvarje tidpunkt fatta det beslut, som då för tillfället är lämpligt och riktigt utan afseende å om det sedermera kan återopas vid behandlingen af liknande eller andra saker. Jag tror därför, att vi nu icke böra hysa fruktan för att fatta ett beslut, som bestämdt är rätt, nemligen att afslå utskottets betänkande, då vi i alla fall veta, att ingen tull kan åsättas, och jag icke tycker, att vi böra visa en så stor böjelse att uttala ett tvifvel gent emot regeringens skarpsinniga tolkning af traktaten.

Om utförselstull å jernmalin.
(Forts.)

Jag vill ock nämna något i anledning af ett uttryck af en talare på upsalabänken, som verkade, sannolikt icke ensamt på mig, både en viss nedstämning och en hög grad af förvåning. Är det riktigt, och är det rim och reson i den åsigten, att ett utskott, som får sig en fråga förelagd till behandling, icke skall betrakta denna fråga ur alla de synpunkter, från hvilka den ovilkorligen måste skärskådas, innan beslut fattas. Jag undrar, om man icke med skäl skulle kunna betvifva, huru vida en talare, som i Riksdagen högt proklamerar en sådan åsigt, sjelf är för framtiden lämplig att sitta i utskott.

Herr talman, jag yrkar afslag å utskottets betänkande.

Herr Waldenström från Gefle: Det var redan på förmiddagen, jag begärde ordet, och sedan dess har mycket både före och nu efter middagen talats, som kunde göra det öfverflödigt, att jag blandade mig i saken; men efter som äfven jag har från en bergslagsarbetare-befolkning blifvit uppmanad att lägga mitt ord med in i diskussionen. så vill jag också gerna göra det, så mycket hellre som jag tycker, att i det, som herr vice talmannen på förmiddagen sade, åtskilligt förekom, som var i högsta grad annärkningsvärdt.

Herr vice talmannen sade nemligen, att det förvånade honom höra, huru man här i svenska riksdagen förfäktade utländska intressen; och han ansåg, att det skulle vara till synnerligt gagn för Sverige, om inom utländska representationer Sveriges intressen lika lifligt förfäktades, hvilket man dock aldrig hört omtalas. Vidare sade han, att de, som talat emot utskottets förslag, visat sig mycket rädda för att utlänningar skulle förlora penningar, men deremot icke brydde sig om, att svenskar förlorade något. Ja, han sade, att när vi hinna till margarinflågan, och det visar sig, att en stor del af den svenska jordbrukande befolkningen kommer att lida stora förluster till följd af margarintillverkningen, så skola många svara: »Det gör ingenting, ty det är blott svenskar, som lida, och icke några utlänningar». Jag trodde knappt mina öron, när jag hörde detta, men jag har af notarieerne i kansliet efter de stenografiska uppteckningarna, som meddelats mig, fått bekräftelse att hans ord verkligen föllo alldeles så. Vidare yttrade han, att svenska staten behöfde penningar för sina många behof, men när det blefve fråga om, hvarifrån man skulle taga dem, då svarades: »Dem skola vi taga från vårt eget lands barn och för all del icke från utlänningarne».

Sådana uttalanden äro utan tvifvel egnade att slå an, och af de många instämmanden, som kommo efter herr vice talmannens anförande, visade det sig också, att hans tal slagit an. Men herr vice

Om utförelse-
tull å jern-
malm.
(Forts.)

talmannen begagnade vid detta tillfälle den för honom tyvärr ganska vanliga taktiken att blanda bort korten. Följden deraf var, att hans anförande i alla dess hufvuddelar kom att gå alldeles på sidan om sanningen. Och jag vill försöka bevisa detta mitt påstående.

Han sade först och främst, att de, som talat emot utskottets förslag, hade förfäktat utländska intressen. Hvad kan hafva gifvit honom anledning till ett sådant yttrande? Så vidt jag kunnat höra af diskussionen, hafva dessa talare endast förfäktat den mening, att Sverige bör handla rätt och hederligt mot främmande stater, med hvilka vi hafva handelstraktater och stå i förbindelser, grundade på ordentlig öfverenskommelse. Jag frågar er, mine herrar, är detta att förfäktat ett utländskt intresse, eller är det icke Sveriges eget intresse, som allra mest fordrar, att vi handla rätt och hederligt? För min del får jag säga: må den dag vara mycket, mycket aflägsen, då det icke vidare skall anses vara ett svenskt intresse att handla rätt och hederligt äfven mot utländingar!

Han sade ytterligare, såsom jag nämnde, att man var så rädd att utländingar skulle förlora sina kapital, men deremot icke brydde sig om, huru vida egna landsmän förlorade sina. Ja, hvad det förra angår, hafva de, som talat mot utskottets förslag, påpekat de stora kapital, som det engelska bolaget nedlagt i dessa jernvägar, och som skulle vara så godt som bortkastade — ja, helt och hållet bortkastade, om man lade sådana hinder i vägen för malmexporten, att denna blefve omöjlig. Och jag frågar: är det då annat än rätt, att vi taga hänsyn äfven till detta? Både regering och riksdag hafva beviljat bolaget åtskilliga förmåner, och herr Liss Olof Larsson sade år 1884, då det var fråga om dessa förmåner, att han för sin del ej ville bevilja dem, men endast af den anledningen, att han icke ville derigenom narra utländingar att nedlägga kapital i förlustbringande företag. Ja, han tillade uttryckligen, att, hade han ringaste förhoppning, att jernvägen skulle komma till stånd, så skulle han vara med om den lilla uppoffring till bolagets förmån, som var i fråga. När nu svenska Riksdagen och regeringen beviljat bolaget dessa förmåner och bolaget, i tillit dertill och icke fruktande en sådan der besynnerlig ombytlighet hos Riksdagen, i nordligaste delen af vårt land åstadkommit en jernvägsanläggning, till hvilken icke vårt land och kanske icke många andra länder heller sett maken, skulle det då vara Riksdagen ovärdigt att taga hänsyn till de förluster, som bolaget komme att lida der uppe, om Riksdagen nu fattade ett omoget beslut? Nu sedan det gjort denna jernvägsanläggning och affären hotar att blifva för bolaget vinstgifvande — jag säger med flit *hotar*, ty om den lofvade att blifva förlustbringande, skulle säkert folk taga den saken mycket lugnare än de nu göra, då den hotar att blifva vinstgifvande för en utländing — jag säger: när nu så är, skulle det då vara Riksdagen värdigt att, om det stode i dess magt — hvilket dess bättre franska handelstrakten nu hindrar —, göra en ansats att med ett penndrag helt enkelt ruinera bolaget? Vore detta svenskt handladt? Är det icke Riksdagen vida värdigare att vara rädd äfven om utländingars rätt inom Sveriges område?

Nu kan man invända, att bolaget i alla fall icke blir ruineradt,

emedan, såsom herr De Laval yttrade, den föreslagna tullen är så obetydlig, att den icke kan inskränka eller göra om intet exporten. Att utskottet emellertid ytterst haft i sigte att förhindra exporten, det är alldeles klart af dess betänkande sid. 8, der det heter: »Förarbetningen af dessa rika malmer böra vi på allt sätt söka förbehålla åt vårt eget land . . .» Yttersta afsigten är alltså att få dessa malmer att stanna inom vårt eget land. Och hvad utskottet nu föreslagit, är allenast ett första varsamt steg mot detta mål. Men att förhindra malmens export är intet annat än en vackrare form för att ruinera Luleå—Ofotens jernvägsbolag.

Om utførseltull å jernmalm.
(Forts.)

Allt hvad herr vice talmannen sade om att de, som talade mot utskottets betänkande, icke vore rädda om svenska penningar eller brydde sig om, huru vida svenskar förlorade eller icke, det är ej sant. Och när vi komma till margarinfrågan, och herr vice talmannen kommer att framhålla, huru som jordbrukarne skola göra förluster, om ej tillverkning af margarin förbjudes, så är jag säker på att *ingen enda* inom denna kammare skall svara, hvad han väntar få höra af *många*, nemligen att det är blott svenskar, som lida derpå, men ingen utlänning, och att det därför icke är så farligt. Det skall åtminstone blifva högst märkvärdigt att få höra någon af kammarens ledamöter svara så, i fall det sker. Sådant der tal är alltså endast att måla den onde på väggen för att sedan blifva i tillfälle att piska honom. Man har ju tvärt om från den sida, om hvilken nu är fråga och hvilken äfven jag tillhör, framhållit, af huru stor ekonomisk betydelse för Norrland och äfven för landet i sin helhet denna sak är. Det kan man i synnerhet se af herr Harald Ericssons motion, som man väl icke skall våga beskylla för att vara frihandelssinnad. Han säger nemligen: »En inskränkning i afsättningen måste ovilkorligen medföra inskränkning i arbetstillgång inom de orter, hvarest grufvorna äro belägna — en effekt af tullskydd, som hittills åtminstone icke ansetts öfverensstämmande med tullskyddsvännernas program». Dertill kommer, att frågan gäller icke blott Gellivara, om än i första rummet detta. Vi hafva i mellersta Sverige stora bolag, som exportera rätt betydliga kvantiteter af jernmalm. För brytningen af denna malm äro flere tusen arbetare sysselsatte. Hindras nu exporten af malmen, så blir en stor mängd af desse arbetare satt på bar backe och bragt ur stånd att försörja sig och de sina. För öfrigt har herr Olof Jonsson i Hof riktigt påpekat, att grufvorna der uppe i Gellivara icke egas blott af engelsmän, icke ens till största delen, ty utom sjelfva Gellivara malmfält finnes ingen-ting, som tillhör engelsmän, och de andra malmbergen äro kanske af ännu större betydenhet än sjelfva Gellivarabergen.

Herr vice talmannen fann det vidare märkvärdigt, att, när det gäller att skaffa penningar till statens behof, så skall man taga dem blott af Sveriges egna barn, men icke af utlänningar, som i Sverige göra affärer. Icke heller detta är sant. Jag föreställer mig nemligen, att det aldrig varit och aldrig blir regeringens eller Riksdagens mening att bevilja det engelska bolaget någon skattefrihet. Tvärt om förmodar jag, att bolaget kommer att få skatta rätt betydligt, och om dess affär en gång utvecklar sig på ett så lysande sätt, som man nu tyckes frukta,

Om utförsels- så torde statsverket komma att deraf få rätt betydliga skatteinkomster, utan att man behöfver äsätta en särskild tull.

tull å jern-
malmen.

(Forts.)

Hvad för öfrigt den der tullen beträffar, vill jag ej nu inlåta mig på att tala om den princip, som ligger till grund derför. Det enda jag der vid lag kan säga är, att frågan åtminstone icke är vare sig genom utskottets betänkande eller herr De Lavals anförande tillräckligt utredd, för att man skulle kunna bilda sig ett fullt säkert om-döme derom.

Herr Wilhelm Carlson talade om, huru illa det är, att man, såsom nu, skall kunna i England tillverka svenskt jern för mycket billigare pris än i Sverige. Ja, jag vet icke, hvad erfarenhet han kan hafva i jern-tillverkning; det ingår åtminstone icke i hans fack, och det ingår då icke heller i mitt, förstås, men efter som en hattmakare ansett sig böra inlåta sig på den saken, kan ju också en lektor få yttra ett ord derom. Och jag vill då säga, hvad jag har hört, nemligen att svenskt jern icke lär kunna tillverkas annanstädes än i Sverige, och detta icke derför, att det är bara Sverige som är Sverige, utan derför att det svenska jernets egenskaper bero, icke blott derpå att malmen är svensk, utan derpå att jernet är blåst med träkol, och i England har man icke träkol, som man kan blåsa malmer med.

Det sades vidare här, att man kunde ju gå in på något så enkelt och naturligt som herr De Lavals förslag om en skrivelse till Kongl. Maj:t; men hvad skall det tjena till att skriva till Kongl. Maj:t om denna sak efter ett sådant yttrande, som det hans excellens statsminister hade på förmiddagen? Det är, hvad också herr Olof Jonsson i Hof nyss riktigt anmärkt, detsamma, som om man sade till Kongl. Maj:t: »Visserligen hafva vi hört, hvad statsministern på regeringens vägnar sagt, men vi sätta icke mycket värde derpå, utan hemställa ännu en gång, om icke Kongl. Maj:t kunde ändra mening i den här frågan.» Men sådant passar verkligen icke Riksdagen.

Jag skall derjemte bedja att få påpeka en omständighet, som — så vidt jag hört — icke varit vidrörd här under den långa diskussionen. Kanske den vidrörts på förmiddagen under den stund, då jag råkade vara inne och höra på diskussionen i Första Kammaren, men *så vidt jag hört*, har den icke varit på tal här. Det var nemligen icke det engelska bolagets ursprungliga mening att utföra Gellivaramalmen till England, utan dess afsigt var att blåsa den i Sverige. Det begärde derför att få vid Luleå anlägga några kolossala masugnar; men detta vägrades. Och då hade bolaget ingenting annat att göra än bygga särskilda stora ångare för att transportera malmen till England, der den skulle blåsas. Jag hemställer till herrarne, om I tron, att det finnes någon svensk bruksegare, som icke skulle anse detta vara alldeles rätt, om han hade aktier i Gellivarabolaget. Och jag tycker, att när vi ondgjort oss öfver det schackdrag, som vi anse Spanien hafva gjort mot oss, så borde vi icke göra någon ansats att efterlikna det.

Slutligen skall jag be att, äfven jag, få uttala mitt lifliga beklagande af de grundsatser, som herr Rydin från Upsala uttalat. Det vore enligt min tanke högst bedröfligt, om sådana grundsatser skulle blifva bestämmande för vårt lagstiftningsarbete. Jag är icke van att höra juridiska föreläsningar och föredrag; dock har jag hört några, men

det får jag säga, att maken har jag aldrig hört, och, såsom sagdt, från min ståndpunkt anser jag mig böra uttala en liflig protest mot att sådana grundsatser framställas här i kammaren.

På grund af hvad jag anför, skall herr talmannen lätteligen finna, att min mening är att yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr E. G. Boström: Jag befinner mig denna gång i skiljaktig mening med alla mina i frågans behandling deltagande kammarkamrater i utskottet, då jag nödgats reservera mig mot det beslut, hvartill de kommit. Men det är också, såsom af reservationen synes, endast i fråga om tidpunkten vi skilja oss, icke i fråga om sjelfva saken; ty jag är med dem alldeles ense, att en utførselstull på jernmalm kan vara både behöflig och gagnelig. Efter det myckna, som talats både för och emot, skall jag icke tillåta mig att vara i denna del mångordig. Jag vill endast i korthet säga, att, hvarför jag för min del tror, att en sådan tull kan vara gagnelig, är därför att jag föreställer mig, att det är för landet gagneligt att blifva i tillfälle att utföra sina produkter i mera förädlad form. Nu är malm den mest råa form, hvori jern kan exporteras, och därför tror jag, att ju mindre man utför af den varan och ju mer af densamma förädlad, desto bättre är det. Hela vår verksamhet synes mig böra gå ut på att åt oss sjelfva förbehålla förädlingsindustrien i så hög grad som möjligt och i all synnerhet af våra egna råämnen. Nu har en ledamot af kammaren, representant för landets nordligaste städer, sagt, att det vore rakt icke något vunnet med en lagstiftning, sådan som den föreslagna. Jag skall icke tillåta mig ingå i dispyt med honom; hans resonnement var det gamla talet om frihandels- och tullskyddssystemen, nu omsatt på exporttullar.

Men det tillåter jag mig säga, att, äfven om man vill bestrida, att exporttullen har någon som helst inverkan vare sig på jernindustrien eller på prisen i utlandet, så borde vi dock kunna vara ense om en sak, nemligen att om utførselstull kommer till stånd, staten kommer att förtjena penningar derpå. Och det, tycker jag, att han framför andra gerna skulle se, enär staten behöfver mycket penningar, om den, såsom han önskar, helt hastigt skall bygga Norrlandsbanan färdig.

Man har också haft andra skäl mot exporttullen och deribland också talat om 2 § i mellanrikslagen med Norge. För min del kan jag vid den anmärkningen icke fästa vidare betydelse. Ty denna handlar endast om landväga utførsel, och någon sådan är der uppe ännu icke möjlig i nämnvärd omfattning och lär icke heller blifva möjlig under den närmaste tiden. Och dessutom, äfven om så skulle vara, kan detta skäl dock icke hindra antagande af en exporttull. Ty herrarne veta, att vi i vår tulltaxa hafva tullar på glas, på kläder, på yllevaror och bomullsvaror o. s. v., men att det oaktadt dessa varor, när de, försedda med vederbörligt produktionsbevis, komma in ifrån Norge, gå fria från tull på grund af mellanrikslagen. Förhållandet blefve alldeles det-samma, om vi lade exporttull på jernmalm: skulle malmen komma att transporteras öfver Norge, så skulle bestämmelserna icke komma att tillämpas. I mellanrikslagen ligger alltså intet hinder för åsättande af exporttull; att deremot denna lag, under förutsättning att jernvägen

Om utførselstull å jernmalm.

(Forts.)

Om utförsels-
tull å jern-
malm.

(Forts.)

vore färdig till Ofoten, skulle kunna paralysera en dylik åtgärd, är en annan sak.

Man har också velat se ett hinder i vårt förhållande till det engelska bolag, som innehar Luleå—Ofotenbanan. Jag vill i fråga härom genast öppet bekänna, att efter min uppfattning det vore lyckligt, om staten blefve egare af denna bana, icke blott därför att man då kunde mera fritt handskas med ärenden, sådana som detta, utan äfven och än mera af rent politiska skäl. Jag kan icke finna lämpligt, att en bana, som sammanbinder Östersjön med Vesterhafvet, kan få vara ens i en enskild svensk mans ego, än mindre i ett utländskt bolags; en sådan bör, om någon, vara i statens ego. Det vore därför mycket godt, om vi kunde komma derhän. Men härifrån och till sådana påståenden, som åtskillige talare gjort, såsom t. ex. att »det skulle vara för svensk heder kränkande», om vi åsatte exporttull på jernmalm, eller att »man låter förståndet villa bort rättsbegreppen» och slikt, synes mig vägen rätt lång. Ty kommen dock i håg, mine herrar, att Sverige aldrig utfäst sig att i all tid låta jernmalm vara tullfri! Och vi kunna icke billigtvis förneka, att, om man började från gruffälten der uppe utveckla en sådan malmexport, som man antydt, hvilken till stor del skulle göra våra öfriga grufvor och jernverk mer eller mindre värdelösa, det då måste vara statens rätt att ingripa och vidtaga de åtgärder, som den skulle finna lämpliga.

Jag ber i detta sammanhang än en gång få framhålla, hvad som redan yttrats af talaren från Upsala, hvilken varit i tillfälle att taga kännedom om de protokoll, som förts vid den franska handelstraktatens ingående. I förbigående vill jag nämna, att dessa protokoll kommit till vår kännedom på enskild väg och icke i sammanhang med de handlingar, som i och för detta ärende blifvit utskottet meddelade. Jag vet därför, huru vid underhandlingarna de franske underhandlarne framhöllo, att hafre och trämassa, som vore mycket viktiga exportartiklar för oss, vore tullfria i Frankrike, att det också så skulle förblifva, och att vi därför borde göra dem åtskilliga eftergifter i annat. Herrarne veta emellertid mycket väl, att fransmännen nu hafva lagt tullar på dessa artiklar och derigenom hindrat om ej rent af omöjliggjort vår export deraf. Deraf framgår, att hvarje stat anser sig vara berättigad att vidtaga åtgärder, som den anser vara nyttiga, när icke direkta hinder från utlandets sida möta. Jag föreställer mig, att äfven vi skulle kunna så göra och häfda vår sjelfständighet, der vi så finna nödvändigt.

Det yttrades på förmiddagen af en talare, att, om de upplysningar, som stå att läsa i reservationen, varit kända, då utskottet fattade sitt beslut, utskottet tilläfväntyrns torde hafva kommit till en annan uppfattning. Detta kan innebära ett visst klander mot mig, såsom utskottets ordförande, att jag icke från början skulle hafva låtit komma till utskottets kännedom de upplysningar, som kunnat anskaffas och varit behöfliga. Jag skall därför bedja att få nämna, huru härmed gått till. Utskottet fick från utrikesdepartementet mottaga en promemoria, der visserligen icke ifrågavarande statsrådsprotokoll fans upptaget, men deremot den depeesch, som svenske utrikesministern på grund af detta protokoll aflät till underhandlarne i Paris, och det är ju ungefär det

samma. Efter min uppfattning förelågo också verkligen tillräckliga *Om utforsels-*
 upplysningar i frågan, ehuru utskottets pluralitet icke ansåg sig kunna *tull å jern-*
 biträda den tolkning af traktaten, som jag ansåg vara den rätta, och *malm.*
 som herr statsministern nyss konstaterat vara riktig. *(Forts.)*

Hvad de olika yrkanden beträffar, som här blifvit gjorda, så finner jag mig icke mycket tilltalad af det förslag, som herr De Laval framställt. Först därför att han i likhet med utskottet föreslagit en tull-sats af 30 öre per 100 kilo. För min del tror jag, att denna siffra är nästan för hög; och jag tror också, att vi hafva bra få faktiska uppgifter för att nu kunna bestämdt fixera siffran. Och ännu har exporten från Gellivara egentligen icke fått någon sådan betydelse, att den på något sätt hotat vår jern-tillverkning, utan det är endast de uttalanden, som vi från bolaget fått höra, som något förskräckt oss. Jag tror därför, att det är godt att först hafva några år på sig, då man kan se huru saken utvecklar sig, och sedan fatta ett afgörande beslut, när det genast kunde tillämpas. Men mig förefaller, som sagdt, den föreslagna siffran något hög.

Vidare synes mig också icke fullt lämpligt att, såsom i herr De Laval's yrkande sker, anhålla i en skrivelse till Kongl. Maj:t, »att, derest gällande tarifftraktater icke anses medgifva en sådan afgifts påläggande, utan medgifvande af den eller de stater med hvilka de ingåtts, Kongl. Maj:t då ville, om så lämpligt anses, söka utverka sådant medgifvande».

I beslutet ligger nemligen en tvekan, om gällande traktater medgifva åsättande af exporttullar, en tvekan, som efter det uttalande som herr statsministern å regeringens vägnar haft, icke vidare kan sägas vara för handen.

Det synes mig därför lika godt att, såsom jag också af helt naturliga skäl vill yrka, bifalla den reservation, som jag tillsammans med flere medlemmar af Första Kammaren afgifvit, i synnerhet som i ett sådant beslut i själfva verket ligger ett godkännande af själfva principen om utforselstull å jernmalm.

Jag anhåller om bifall till detta mitt yrkande.

Herrar *Widström* och *Holmgren* förenade sig med herr *Boström*.

Herr Hörnfeldt: Efter den långvariga debatt, som under förmiddagen egt rum, är det enligt min uppfattning temligen öfverflödigt att närmare gå in på några detaljbestämmelser i utskottets förslag. Jag tror detta så mycket mera, som hvar och en lätt torde kunna inse efter det yttrande, som hans excellens statsministern på förmiddagen afgaf, att ett bifall till utskottets förslag omöjligen kan ifrågakomma, emedan det skulle innebära åtgärder af den beskaffenhet, att de stå i uppenbar strid med bestämmelser i så väl den franska som den spanska handelstraktaten. Jag tror således, att om man skulle bifalla det förslag, som herr De Laval framlagt, man derigenom skulle icke, såsom herr vice talmannen nämnde, visa regeringen, att man byste fullt förtroende till henne, utan tvärt om göra sig saker till att uttala ett misstroende votum mot henne, då hon ju redan förut förklarar, att en export-

Om utförsels-
tull å jern-
malm.
(Forts.)

tull är stridande mot dessa traktater. Och jag förmodar, att herr vice talmannen minst af alla skulle vilja göra sig skyldig till något sådant.

Jag hade äfven ämnat besvara åtskilligt i herr vice talmannens yttrande, men jag är deruti redan förekommen af lektor Waldenström och herr Olof Jonsson, och tror mig därför icke behöfva säga något vidare i den saken. Såsom herr Waldenström redan anmärkt, sade herr vice talmannen, att vi bättre försvarade utländingars intressen än våra egna. Om man med våra egna intressen, såsom jag förmodar, menar svenska statens, så ber jag att rörande detta få tillägga till det, som dessa nämnde herrar redan derom yttrat, att jag anser, att vi ställa oss på lika fosterländsk ståndpunkt som någonsin herr Liss Olof Larsson, då vi söka främja de förpligtelser, som svenska staten förbundet sig att fylla gent emot Frankrike och Spanien.

En af utskottets ledamöter, en talare på stockholmsbänken, tyckes gå ut från den uppfattningen, att tull å malm skall åsättas, emedan man derigenom skulle bereda Sverige en nationalvinst. Jag är rädd, att det kommer att gå med den nationalvinsten ungefär som det gick i ett liknande fall för några år sedan. Jag vill nemligen återföra i herrarnes minne, huru för omkring 10 å 15 år sedan i Skåne uppstod en icke obetydlig odling af hvitbetor, hvilka användas vid sockerbruken, och huru man då fann lämpligt att ålägga denna hvitbetsodling en särskild accis, hvilket hade till följd, att man nästan fullständigt dödade hela denna industri och hela den stora sockerbruksrörelse, som kunnat uppdrivas, om man blott låtit bli att pålägga accisen. Jag tror, att det kommer att gå precis på samma sätt med den här stora nationalvinsten, som man påräknar från malmbergen vid Gellivara, i fall man, såsom utskottet föreslagit, åsätter exporttull. Ty derigenom kommer helt visst hela industrien förr eller senare att dödas. Och herrarne må icke tro, att tullen kommer att stanna vid dessa 30 öre per 100 kilo, såsom utskottet föreslagit, utan det finnes all sannolikhet för, att den framdeles kommer att höjas ännu mera. Ty så länge bolaget kan visa sig hafva den allra ringaste vinst, förmodar jag, att svenska Riksdagen kommer att sträfva efter att sjelf taga hela vinsten för sin räkning och lemna bolaget utan, och då måste det naturligtvis snart nedläggas hela företaget.

Då jag alltså för min del icke vill bära på mina svaga skuldror någon del af det ansvar, som drabbar dem, hvilka bidraga till åsättande af exporttull på malm — nu kan visserligen intet i den vägen genomdrivas, men jag har i alla fall velat uttala mig i sjelfva principfrågan till ledning för kommande Riksdagar —, så anhåller jag om afslag på så väl utskottets betänkande som de i ämnet väckta motionerna.

Herr J. Johansson i Noraskog. Det har verkligen varit min afsigt att icke yttra mig i denna fråga, hvilken jag efter statsministerns anförande ansåg vara dödfödd, men då man under debatten sökt göra allt möjligt för att sätta lif i densamma i en eller annan form, för att man åtminstone framdeles skulle kunna genomdriva den tull, som nu föreslagits, så må det tillåtas mig att också yttra några ord i frågan. Jag gör detta icke allenast därför, att jag från min hemtrakt dertill blifvit uppmanad genom adresser från ett större antal grufarbetare,

som med mycket bekymmer motse en sådan tull, utan också af den anledning, att jag sjelf af många skäl anser, att den ifrågavarande tullen icke skall kunna verka till någon nytta.

Jag ber först att få erinra derom, att hvad utskottet här föreslagit, ingalunda för vårt land är någonting nytt. Det är icke längre sedan än den 1 januari 1864, som den då gällande exporttullen på malm borttogs, en exporttull, som på sistone var bestämd till 25 öre per centner, och hvilken då utgätt under treårsperioden 1861—1864. Dessförinnan hade den varit ännu högre, nemligen 50 öre per centner under de tre åren 1858—1860. Före denna tid hade man rent exportförbud, hvilket gält i århundraden. Nu kanske någon har föreställt sig, att vår jernhandtering under det exportförbud och de höga tullsatsen, som existerade under 1850- och 60-talen, både i ett och annat hänseende visade sig mycket blomstrande. Om man nu föreställt sig något sådant, tror jag, att det icke kan skada att här meddela några siffror, som visa huru borttagandet af exporttullen å malm verkade åtminstone i den trakt, som jag har äran att i kammaren representera. Denna trakt är för närvarande ett af Sveriges allra förnämsta malmbrytningsdistrikt, och den brytning, som der eger rum, uppgår årligen till flere millioner centner.

Jag skall då be att få nämna, att 1850, d. v. s. förut, medan exportförbudet egde rum, utgjorde malmbrytningen inom hela det område jag åsyftar, nemligen Noraskogs gamla härad, i rundt tal 960,000 centner. Denna siffra hade år 1860, då man lossat på exportförbudet och åsatt en som man då tyckte jemförelsevis låg utförselstull, icke desto mindre ökat till omkring 1,230,000 centner. Men sedan man tagit bort exporttullarne helt och hållet, så att handeln i detta hänseende var fullkomligt fri, blef denna malmbrytning på 10 år fördubblad, så att den uppgick till närmare 2,630,000 centner. Sedermera har den jemväl varit i oafbrutet stigande och utgjorde 1887, det sista år för hvilket uppgifter finnas, omkring 3,500,000 centner. Nu är det väl meningen, om man åsätter sådana tullar, att söka återföra vår malmbrytning till samma anspråkslösa ställning som vid tiden för exporttullarnes borttagande. Jag kan icke föreställa mig, att man tänkt något annat; och skulle det vara förhållandet, må jag beklaga den stund, då Riksdagen fattade ett sådant beslut, att vi fran 25 års frihet skulle återföras till det sekelgamla tvång, som fordom var gällande, när bergshandteringen, så att säga, låg i en mer eller mindre fullständig dvala.

Man har sagt och säger oupphörligt, att vi skola bevara malmtillgångarna för att sjelfva kunna tillgodogöra dem. Vi skola sjelfva förädla vår jernmalm till tackjern. Ja, men detta är lättare sagdt än gjordt. Ty för att producera allt det tackjern, hvartill våra grufvor kunna lemna material, behöfves åtskilligt med bränsle. Men tro herrarne, att våra skogar äro så beskaffade, att vi kunna derur taga huru mycket bränsle vi behaga till en i oändlighet utvidgad tackjernstillverkning? Eller skulle vi tänka oss, att vi såsom engelsmännen skola begagna stenkol eller cokes till detta ändamål? Men om det sedan fölle den nationen in att, på samma gång som vi sätta tull på malmen för att den icke skall få förädlas på annat håll, sätta tull på stenkol

Om utförselstull å jernmalm.

(Forts.)

Om utförselstull på jernmalm.
(Forts.)

på ett eller annat sätt — tro herrarne vi då kommit längre i afseende på tackjernstillverkningen än vi eljest skulle gjort? Månne vi icke måste befara, att om vi gå till ytterlighet å vår sida, vi kunna mötas af en annan ytterlighet, som för oss kunde kännas sjufalt värre?

För öfrigt, mine herrar, om vi gå ut från den satsen, att vi skola förädla vår jernmalm sjelfva — hvarför icke då taga steget fullt ut och tillämpa detta på all slags malm, som vi kunna åstadkomma? Här brytas i vårt land ofantliga quantiteter zinkmalm. Nog skulle väl den kunna tillgodogöras hos oss lika väl som i Belgien? På senare tiden har inom min valkrets uppstått hvad man kunde kalla en »silfverfeber», hvilken haft till följd att rätt betydande silfvermalmsbrytningar under sista året inom Hällefors socken egt rum. Skulle icke denna malm kunna tillgodogöras på annat sätt än genom att utföras till Tyskland? Hvarför kunna vi icke behålla den kvar? På samma sätt förhåller det sig och med åtskilliga andra arter af malm. Tackjernet i och för sig är icke heller annat än en råvara. Hvarför icke lägga exporttull äfven derpå? Det har varit så förut, icke längre sedan tillbaka än att många väl minnas det. Men visserligen skulle vi icke förbättra tackjernsmarknaden derigenom. Man arbetade för omkring 30 år sedan i bergslagerna såsom man säger »med händer och fötter» för att slippa först exportförbudet och sedan exporttullen, så att bergsmannen kunde sälja sitt tackjern till hvem han behagade. Den friheten erhöi man slutligen, men med vilkor att tackjern äfven skulle få hit till riket införas. Men nu behagar man glömma bort detta, då man från vissa håll sträfvar att utestänga den tackjernsinförsel, som man nödgades medgifva för att kunna sälja tackjern äfven till utlandet. Många andra saker skulle för öfrigt kunna behandlas på samma sätt eller förädlas här i landet. Hvarför kunna icke bräder och plankor hyflas lika bra här som i utlandet? och hvarför skulle det icke vara lämpligt att af denna anledning sätta exporttull på trävaror? Det vore dessutom icke någon nyhet, utan har funnits i vårt land för några tiotal år sedan. Trämassa är ett jemförelsevis nytt råämne, som på senare tider tillkommit; men hvarför skulle man icke kunna göra papper deraf så väl i Sverige som i Frankrike eller Nordamerika eller annanstädes? Börja vi med det ena slaget råvaror, och vilja vi göra den nytta deraf vi möjligen kunna här hemma, så är det så godt att fortsätta undan för undan med det ena efter det andra hela linien utefter. Båda delarne äro lika rigtiga och kanske under nuvarande förhållanden lika — skadliga.

Med hvad jag nu anført, har jag — i likhet med hvad i dag flere gånger yttrats — velat till protokollet anteckna den mening jag för min del hyser. Jag har tillika velat uttala min tanke om nyttan eller lämpligheten af exporttull på jernmalm; och jag vill hoppas och tro, att det skall dröja länge, innan man på allvar vill föra oss tillbaka till det tillstånd, hvori vi i detta hänseende befunno oss för 25 å 30 år tillbaka.

Innan jag slutar, skall jag be att med afseende på de märkvärdiga läror i statsrätt vi från upsalabänken fått höra, få uttala eu förmodan, nemligen den, att eftersom ett utskott endast skall taga hänsyn till hvad det anser lämpligt och rigtigt i detalj, men icke till

frågan i sin helhet, det utskott, af hvilket den ärade talaren själf är medlem, också måtte tillämpa denna regel, då det t. ex. vid läsning af statsrådsprotokollen funnit, att den nuvarande regeringen icke behagat kontrasignera Riksdagens beslut förra året om åsättande af tull på tackjern. Jag förmodar, att om de nämnda lärorna i detta hänseende tillämpas, regeringen icke skall råka väl ut, när konstitutionsutskottet blir färdigt med den granskning, hvarmed det för närvarande lär vara sysselsatt. Kunna hans läror tillämpas på bevillningsutskottet, kunna de det ock med afseende på konstitutionsutskottet; och det torde då ej dröja länge, innan vi få se tillämpningen deraf, just i fråga om regeringens nyssberörda sanktionsvägran.

Jag skall icke vidare upptaga kammarens tid, allra minst med att upprepa hvad förut blifvit yttradt, utan anhåller att, sedan jag nu uttalat min mening i saken, få förena mig med åtskilliga andra talare i att yrka afslag på utskottets hemställan och de i ämnet väckta motionerna.

Herr Lönegren: Den nu föreliggande frågan kan, såsom alla andra, skärskådas och bedömas ur olika synpunkter. Redan innan den här bragts på tal, har den också varit föremål för en mycket grundlig diskussion, både offentlig och enskild, både med afseende på det gagn och den skada, som en åsatt exporttull å jernmalm skulle kunna medföra så väl för enskilda personer som för jernhandteringen i allmänhet, och äfven med hänsyn till den storartade inkomst, beräknad till många millioner årligen, som genom denna tull skulle tillflyta statsverket.

Jag skall icke orda härom, utan öfvergår till hvad jag anser vara en nödvändig preliminär åtgärd och som borde föregått allt annat resonnerande i denna fråga. Efter min åsigt borde i första rummet tillses, om en sådan åtgärd, som åsättande af exporttull å jernmalm, står i öfverensstämmelse med våra förbindelser till utländska magter, om den är laglig och kan genomföras; och då nu i herr Boströms reservation är tydligen visadt och ådagalagdt, att både traktaten med Frankrike i 4 art. och traktaten med Spanien i 6 art. icke medgifva åsättande af exporttullar, och rättigheten af denna tolkning är, så vidt jag kan döma, genom de i reservationen anförda, från utrikesdepartementet bekomna handlingar satt utom allt tvifvel, synes mig uppenbart, att förslagets öde är afgjordt: det måste falla. Ty för staten gäller det ännu mera än för enskilde att noga och samvetsgrant hålla och uppfylla allt, som ett uppgjort kontrakt = handelstraktat, ålägger och tillförbinder, utan hänsyn till, om förluster eller olägenheter deraf kunna uppstå; det gifna ordet måste, efter min uppfattning, ovilkorligen hållas, utan svek, utan prut och utan undanflykter. Eljest blir följden den, att statens värdighet trädes för nära. Men statens värdighet, som efter min uppfattning är i dubbelt hänseende förknippad med denna tullfråga, får icke på något sätt äfventyras. Jag hyser emellertid i detta fall ingen farhåga för, att så skall ske, öfvertygad som jag är derom, att äfven om Riksdagen fattar sitt beslut i enlighet med bevillningsutskottets betänkanke, skall dock detta beslut aldrig under nuvarande förhållanden komma att tillämpas.

*Om utförelse-
tull å jern-
malm.
(Forts.)*

Om utförsels-
tull å jern-
malm.
(Forts.)

Hvad angår herr Wallbergs reservation, med hvilken herr De Laval på förmiddagen framställda yrkande sammanfaller, så kan jag icke biträda densamma. Vi veta alla, att regeringen flere gånger förut på grund af Riksdagens framställningar gjort försök — särskildt med afseende på Frankrike — att komma ifrån åtskilliga traktatsbestämmelser, att få dem ändrade eller upphäfda. Men vi veta också, att regeringen vid dessa försök städse mötts af ett bleklagdt »nej». För min del kan jag icke vara med om att begära, att regeringen å nyo skall utsätta sig för ett sådant nedslående och i viss mån förödmjukande svar. Min ståndpunkt i denna fråga är genom det nu anförda klar. Jag yrkar rent afslag.

Med herr Lönegren instämde herr *Gibson*.

Herr Herslow yttrade: Jag har begärt ordet för att göra några erinringar emot yttranden, som på förmiddagen blifvit fälda i anledning af mitt anförande i början af debatten.

Emot mitt påstående, att då svenska staten slutit sig till och bekräftat svenske mäns inbjudning till utländska kapitalister, att här verka för genomförandet af en uppgift, som man under mer än 50 år ansett vara af högsta värde för hela vårt land, speciellt för den del deraf, som företrädesvis behöfver lyftas; emot mitt påstående, att då så har skett, det icke vore med statens heder öfverensstämmande att — sedan denna inbjudning efterkommit, sedan utländska kapitalister infunnit sig för att här bygga en jernväg, här bryta malm, och dels här förädla, dels härifrån utföra malmen — att låta förleda sig af begär till vinning — man må kalla den för patriotisk, om man vill — att först hindra förädlingsförsöken, sedermera förbjuda export af malmen och slutligen försöka taga hela banan ifrån utlänningarne — emot detta mitt påstående har man svarat, att svenska staten står fri i sitt handlingssätt, ty han har aldrig gifvit något *löfte* att icke sätta tull eller exportförbud å jernmalm. Mycket sant! Men när den enskilde, likasom när staten inbjuder, lofvar man vanligen icke särskildt, att man icke skall illa behandla den, som efterkommer inbjudningen. I regeln anses en inbjudning i och för sig innebära ett löfte om ett s. k. »hyggligt bemötande» — utan att detta behöfver särskildt angifvas. Det står icke väl till i ett hus, likasom i en stat, der en främling anser sig tvungen, om han kommer på invitation, lemna plånboken hemma — försigtigtvis.

Man har vidare anmärkt, att värdet af bolagets verksamhet icke vore för Norrland eller för Sverige så stor; en annan sak vore, om bolaget bearbetade malmen. Vi måste göra allt hvad vi kunna för att, i svenska industriens intresse, söka kvarhålla råvaran inom landet för att blott utföra den i förädlad form. Mine herrar, det gifves icke mer än ett svar härpå: bolaget har icke begärt något hellre än att få förädla malmen; men *det* har redan blifvit detsamma förvägradt.

Man har ytterligare svarat: här är icke fråga om exportförbud; den föreslagna exporttullen är så lindrig, att den aldrig kan verka hindrande. Jag skänker bevillningsutskottet allt möjligt erkännande derför att det reducerat de »kolossala» framställningar, som lemnats

det (jag vill icke gifva dem något fulare namn), med 70 procent. Vackert så! Men ännu borde dock denna tull, äfven för dem, som i princip godkänna densamma, synas för hög för denna vara. 30 öre per 100 kilogram blir 13 öre per centner. Enligt upplysningar, som utskottet, stödjande sig på en motionärs uppgifter, som väl bör känna till saken, har lemnat, utgör i mellersta Sverige nettoutbytet af den exporterade malmen 12 öre per centner; det är nettopriset på varan. Om man nu åsätter en tull af 13 öre per centner, så kan jag icke säga, att detta är så litet, då det är något öfver 100 procent af varans värde; sådant plägar i allmänhet icke anses för småsaker. Man framhåller, att på malmexportaffären är klen vinst nu, då man blott får 12 öre per centner. Må vara! Men affären blir antagligen ändå magrare, när man får 12 öre minus 13 öre!

Om utförselstull å jernmalm.
(Forts.)

Man talar om, att vi, som yrka afslag på de framställningar, som i dessa motioner blifvit gjorda, skulle legert behandla svenska intressen; men jag hemställer, huru vida det ärade utskottet kan anses hafva, mindre än vi, gjort sig skyldigt dertill. Jag tycker att det sätt, hvarpå utskottet förklarar: »mellersta Sveriges malmexport är en småsak; de grufegare, som drifva denna rörelse, må lära sig, att dylika bagateller som deras intressen ej kunna tagas i betraktande, när det gäller det stora hela», så röjer utskottet sjelf en synnerligen obesvärad uppfattning af de svenska intressena.

Jag vill icke anses göra mig skyldig till upprepning af hvad förut sagts. Men jag måste, såsom ett par af de senaste talarne, något fästa mig vid ett yttrande på förmiddagen af den värderade rättslärares på uppsalabänken. Han gjorde en distinktion, som han bad särskildt få lägga på kammarens hjerta. Jag hoppas jag riktigt fattade, hvad han sade. Han yttrade: »man bör väl skilja mellan lagstiftningen och lagstiftningens verkställande. Med det förra, med de lagar som på rättvisans och billighetens grund böra stiftas, dermed har lagstiftaren att befatta sig; frågan om verkställandet eller hinder för verkställandet rör deremot icke honom». — Bevars, jag sätter stort värde på distinktioner. Men sådana distinktioner, sådana subtiliteter öfverlemnar jag åt dem, som deraf kunna draga fördel; jag betviflar, att Riksdagen kan det. Det är möjligt, och herrar jurister må besvara den frågan, om för den juridiska pedagogiken slika distinktioner kunna vara af gagn. Men jag vågar allvarligt lägga kammaren på hjertat att icke taga dem såsom praktiska regler för dess lagstiftning. Jag tror icke vi här kommit tillsammans för att stifta lagar utan någon som helst tanke på, huru vida de äro verkställbara eller icke. Jag tror icke, att en sådan lagstiftning »ins Blaue hinein», på rak arm, efter abstrakta principer, utan att man toge kännedom om den mark, hvarpå dessa lagstiftningstankar skola förverkligas — jag tror icke, att ett sådant lagstiftningsarbete vore för Riksdagen rätt välbetänkt, vore Riksdagen rätt värdigt.

Just därför, att jag således tror, att vi icke kommit tillsammans för att fatta beslut utan någon som helst tanke på deras utförbarhet i verkligheten, kan jag icke heller biträda den hemställan, som gjorts af herr De Laval. Han vill, att vi skola besluta de 30 örena tull nu, fastän vi hafva hört att vi icke kunna få dem — *de* nemligen af oss, som vilja hafva

Om utförelse-
tull å jern-
malm.
(Forts.)

dem; för min del afstår jag. I alla fall böra — menar han — de som anse denna tull i princip vara riktig, också nu besluta den; sedermera blir det regeringens sak att pröfva, huru vida tullen kan genomföras eller ej. Regeringen har till den ändan att vördsamt anmäla sig med förfrågan hos traktatmagterna. Den siste ärade talaren framhöll gent emot detta förslag, hvad jag eljest tänkt återföra i herrarnes minne, nemligen det svaromål, som så sent som i fjor på grund af Riksdagens skrifvelse kom svenska regeringen till del på en sådan förfrågan. Det var ett svar, en vägran, ett »nej», som man, om man läser det diplomatiska språket rätt — det är alltid artigt, detta språk — skall finna vara ett mycket snävt »nej». Skola vi nu, mine herrar, sedan svenska regeringen förklarar, att den icke kan efter traktaterna verkställa det beslut vi fattade, ännu en gång skicka regeringen å stad att på detta sätt »fria på narri»? Det synes mig åtminstone icke vara någon behaglig, knappast en ärofull uppgift, vi dermed skulle öfverlemna åt denna vår regering. Och då man deri särskildt velat inlägga ett bevis på det stora förtroende vi hysa för regeringen, så får jag säga, att det var den besynnerligaste form af ett förtroendevotum, som jag någonsin hört föreslås i en riksförsamling.

Mine herrar! Om vi något litet vilja lugna våra sinnen från den starka ifver, som småningom frammanats genom en — jag antager, af de bästa motiv framkallad — agitation, som ty värr fortgått väl länge, men lyckligtvis, sedan denna fråga kom till utskottet — jag erkänner det, till utskottets heder — något lagt sig; om vi nu vilja taga vårt förstånd helt till fånga, och icke låta denna uppustade såpbubbla locka oss till större dårskaper än dem vi varit på väg att begå, då tycker jag att vi skulle kunna ena oss derom, att för närvarande intet är att göra. Det är något vi alla borde nu vara på det klara med: denna gång kan förslaget icke realiseras. Och det kan hända — jag vågar än en gång påpeka det — att, om vi nu gifva oss litet till tåls, så komma dylika förslag längre fram icke att behövas.

Herr talman! Jag vidblifver mitt yrkande om afslag.

Herr Stjernspetz: Jag skulle icke ytterligare upptaga kammarens tid, om det icke vore för att bemöta ett yttrande af herr Carlson. Han tyckes hafva gjort sig till målsman för den svenska jernindustrien på ett sådant sätt, att jag för min del deremot måste afge min bestämda gensaga. Jag förstår sannerligen icke, huru vår jernhandtering skulle kunna skyddas genom tull på malm. Jag trodde, att man ansett den blifvit tillräckligt skyddad genom de tullar, som redan beslutats på stångjern, stångjern och bessemer o. s. v. Detta måtte väl vara rätta sättet att skydda denna industri. Eller måtte detta skydd icke verkat? Jag kan visserligen konstatera, att det svenska jernet aldrig under någon tidsperiod fallit så mycket i pris, som under den tid som förflutit ifrån tullarnes åsättande och till dato. Det har visat sig, att dessa tullar på stångjern och bessemer icke det ringaste haft åsyftad verkan. På grund af faktiska förhållanden kan man säga, att tullarne verkat ett ytterst skarpt prisfall. Af denna anledning borde man således vara herr Carlson tacksam, att han vill söka upp nya medel till

hjelp för den svenska jernindustrien. Men jag vill fråga: Är det brist på malm för vår svenska jernhandtering, eftersom vi skola hålla denna kvar i landet? Aldrig har jag hört någon bruksegare klaga öfver, att det brister malm för så stor handtering, som vi med våra bränsletillgångar kunna bedrifva. Det måtte icke vara denna orsak således, som egentligen verkat, att man vill hafva tull på malmen. De rätta målsmännen för jernhandteringen hafva vi väl i jernkontoret och bruks-societeten, der de flesta bruk äro representerade. Man skulle ju kunna höra deras mening, huru vida de anse nödigt och nyttigt, att man åsätter tull på jernmalm. Jag tror nästan de betacka sig för densamma. Jag tror därför, att det är bäst, att de som icke känna till handteringen, icke på detta sätt söka uppmuntra den svenska jernhandteringen. Det vore så mycket mera skäl dertill, som herr Carlsons yttrande äfvensom ett och annat anförande vi här fått höra visat, att en del talare icke satt sig in i frågan — hvilket icke heller är så underligt, då det i denna fråga saknas hvarje tillstymmelse till utredning. Jag är därför mycket tacksam för ordförandens i bevillningsutskottet, herr Boströms, yttrande, att den föreslagna tullen må hända vore för hög. Ja, mine herrar, det är just förhållandet, då malm ju icke är annat än sten. Denna tull är verkligen för hög, mycket högre än den behållning, som försäljningen af malmen kan lemna. Det fordras därför i första hand en ganska grundlig undersökning angående dessa förhållanden. Till dess en sådan kommit till stånd, hoppas jag frågan får hvila. Som jag förut yrkat afslag på utskottets förslag, liksom på de i ämnet väckta motionerna, vidhåller jag dem fortfarande, ehuru jag i öfrigt skulle kunna instämma i den af herrar Boström, friherre Barnekow m. fl. afgifna reservationen, då genom ett bifall till denna resultatet i sjelfva verket skulle blifva detsamma.

Om utförsels-tull å jernmalm.
(Forts.)

Herr Berndes: På förmiddagen framställes en fråga af en talare på norrlandsbänken, huru en tullsats af 30 öre skulle kunna gagna jernindustrien. Han kunde förstå, sade han, att en tullsats af 100 öre skulle göra det, emedan det vore detsamma som ett exportförbud. Härpå ber jag att få svara, att en tullsats, den må nu vara huru stor eller liten som helst, väl alltid verkar i samma riktning, om ock intensiteten af denna verkan naturligtvis blir proportionel mot tullsatsens storlek. Om man också ej i siffror kan uttrycka hvad den mindre tullsatsen skall åstadkomma, verkar den likväl, som sagdt, åt samma håll. Och i hvarje fall återstår den inkomst, som staten skulle hafva af densamma.

Herr Stjernspetz sade i förmiddags — och herr Waldenström tycktes också hafva reda på den saken — att det icke vore malmen, som gäfve det svenska jernet dess värde, utan behandlingen med träkolen. Jag har äfven något sysselsatt mig härmed, och kan icke dela denna åsigt. Engelsmännen hafva också goda malmer; deras hæmatitmalm är en mycket god malm och deraf tillverkade hæmatittackjern konkurrerar just med vårt jern, oaktadt det liksom öfrigt engelskt jern tillverkas med cokes. För öfrigt, hvad som icke sker nu, kan snart komma att ske, nemligen att af svensk malm med behandling med cokes tillverkas ett jern, som är jemförligt med träkolsjernet.

Om utförsels-
tull å jern-
malm.
(Forts.)

Vidare hotade oss herr Stjernspetz med att lerjordens metall aluminium skulle uttränga jernet, och att efter jernåldern skulle komma en lerålder. Ja om denna hans fantasi tror jag man kan säga, att det är en koloss, som står på lerfötter.

Herr Olof Jonsson i Hof och andra hafva talat om de arbetare i Norrbotten, som skulle blifva utan sysselsättning, om denna exporttull pålades. Jag undrar, om icke vid andra tillfällen många flere arbetare blifvit sysslolösa. Då staten upphörde att bygga jernvägar i den stora skala, som den en tid gjorde, måtte ej då många gånger flere arbetare blifvit utan sysselsättning? Men icke kunde detta vara något skäl för, att staten skulle i samma skala fortgå med sina jernvägsbyggnader.

Slutligen yttrade samme talare, att det icke är endast engelsmän, som rå om grufvorna, utan att en stor del af Gellivara och helt och hållet de andra malmfälten egdes af svenskar. Ja, detta är nog sant, men vi veta, att det engelska bolagets jernväg har en taxa, som är 25 procent högre än andra jernvägars. Nu är förhållandet vid nästan all malmfrakt på våra jernvägar, att ordinarie taxan är för hög för att kunna betalas för jernmalm, hvarför man i synnerhet för längre sträckor måste söka anordna om prisnedsättning för att det skall kunna bära sig. Då nu taxan för Gellivarajernvägen, som sagdt, är ännu högre än vid andra jernvägar, så blir det omöjligt för någon annan än egarne till jernvägen att på densamma frakta någon malm, och fraktpriset blir alltså så godt som totalt exportförbud för de svenska grufvegarne vid Gellivara. Man rör upp himmel och jord för att det är föreslaget en måttlig exporttull på jernmalm, men man har ingenting emot att tillåta det engelska bolaget att genom sina höga frakttaxor åstadkomma ett exportförbud för de svenska delegarne i ifrågavarande grufvor, eller också tvinga dessa att å det bolaget öfverlemnna rättigheten att bryta grufvorna för det pris bolaget behagar lemna. Och detta genom denna »makalösa jernväg», som herr Waldenström kallade den; ja, *makalös* är den, ty den är icke byggd efter de föreskrifter, som lemnats, eftersom både syllar och mycket annat lära vara af underhålligt beskaffenhet.

Vidare ber jag att få protestera mot herr Waldenströms yttrande, att afundsjuka öfver den vinst, som bolaget skördar, vore motivet till förslagen att pålägga denna exporttull. Så är icke förhållandet, utan motivet är omtanke om vår egen handtering, och det måtte väl vara ett fullt tillbörligt motiv.

Jag är fullkomligt euse med herr Lönegren att staten lika väl som enskilde bör uppfylla sina förbindelser, men då herr Wallbergs reservation, som öfverensstämmer med herr De Laval's förslag, på samma gång gifver ett expressivt uttryck åt deras önsknings, som vilja tillvarataga våra tillgångar och skydda den svenska jernhandteringen, så skall jag, herr talman, förena mig med dem, som yrkat bifall till herr Wallbergs reservation.

Häruti instämde herr *Erickson* i Bjersby.

Herr Rydin: Jag har blifvit angripen för det yttrande, som jag

hade i förmiddags i afseende på det föreliggande förslaget rättsliga sida. Jag ber då först att få fästa uppmärksamheten på, att jag, såsom herr Herslow nämnde, yttrade, att man bör distingueras emellan lagstiftningen å ena sidan och den stiftade lagens genomförande å andra sidan, d. v. s. här dess förhållande till ingångna traktater, hvilket senare är en sekundär fråga. Det gäller i hvarje stat, att staten ej kan afsäga sig sin lagstiftningsrätt, att denna ej kan blifva föremål för traktater; men genom traktater kan man binda sig i utöfningen af denna rätt i vissa punkter, och dessa punkter bestämmas noga i traktaterna. Således har staten obetingad rättighet att stifta en lag. Sedermera blir det en annan fråga, i hvad mån denna lag skall kunna verkställas. Då beror det på, hvilka och huru många traktater som i vissa särskilda punkter lägga hinder i vägen för verkställandet. Jag gissar, att det icke finnes någon i denna kammare, som vill vara med om, att man genom traktater kan afsäga sig sin lagstiftningsrätt. Men den debatt, som i början af öfverläggningen om denna fråga fördes, gick ut på, att det icke var värdt att yttra sig alls i sjelfva frågan, emedan man här icke kunde fatta något beslut i den rigtning utskottet föreslagit, bunden, som man var, af traktaterna. Det var med anledning deraf, som jag yttrade mig, och jag har vunnit mitt ändamål, då jag fått i gång en debatt i sak, en debatt om sjelfva frågan. Och har man härunder talat om traktaterna, så har man — och det med rätta — gjort det till en underordnad fråga.

En enda anmärkning mot herr Herslow. Jag tror, att han missuppfattat mig, då han påstod, att jag yttrat, att man vid lagstiftning ej borde taga hänsyn till lagarnes verkställbarhet. Jo, det är en gifven sak, att man måste taga sådan hänsyn. Men Riksdagen har i sin hand att fatta det eller det beslutet; sedan tillkommer verkställandet af beslutet regeringen, och det beror då på denna att afgöra, om i något afseende hinder därför möter, såsom t. ex. i följd af förpligtelser, som gällande traktater ålägga. Det är alltså ingenting, som hindrar, att Riksdagen fattar sitt beslut och sedermera öfverlåter åt regeringen att söka genomföra detsamma. Så är äfven i herr De Lavals yrkande föreslaget. Han hemställer deri, att Riksdagen, förutsatt att den antager den af utskottet föreslagna tullsatsen, måtte hos regeringen anhålla, att, om den anser lämpligt, den ville hos traktatmagterna utverka medgifvande, att man i detta hänseende finge lossa på traktaternas bestämmelser. Jag ber äfven att få fästa uppmärksamheten på, att denna begäran är så mycket mera rimlig, som hvarken Frankrike eller Spanien har den minsta nytta af, att de nuvarande bestämmelserna, så vidt de lägga hinder i vägen för den föreslagna tullen, kvarstå, ty hvarken med Frankrike eller Spanien hafva vi några så beskaffade affärer som de ifrågavarande.

Jag kan för öfrigt icke heller vara med om att tolka dessa traktater så, att Sverige genom desamma afsagt sig all rättighet till lagstiftning i fråga om exporten, ty det står icke i traktaterna »exporttull» eller »exportförbud», utan det står »behandling» af eller, efter franska texten, »regime» angående exporten, och om man vill tolka detta så vidsträckt som åtskilliga talare gjort, så skulle man ju äfven

Om utførseltull å jernmalm.
(Forts.)

Om utförsels-
tull å jern-
malm.
(Forts.)

hafva rätt att göra anmärkning mot t. ex. exportföreningen, om dess verksamhet skulle visa sig ogynsam för traktatmagtarna.

Vidare tror jag, att de båda herrar, som anfört mitt yttrande om utskottens rättigheter, missuppfattat mig, men kanske mina ord föllo så, att detta blef möjligt. Jag afsåg med yttrandet att uttrycka, »att ett utskott har att utreda frågan i sak och först i andra hand att taga hänsyn till biomståndigheterna». Till biomståndigheterna i den föreliggande frågan hör franska handelstraktaten. Och utan att vi haft det protokoll till hands, som upplästs för oss i dag, skulle jag ej kunna förstå, huru det vore möjligt att tolka den på det sätt, att, oakadt det i 11 § talas om rättigheten att pålägga exportafgifter och exportförbud, den 4:de § genom ordet »behandling» skulle hindra oss från att vidtaga åtgärder, som äro nyttiga för Sverige utan att skada Frankrike, med hvilket denna traktat ingåtts.

Hvad nu beträffar regeringens rätt att, om Riksdagen fattat ett beslut i afseende på tullar, förfara i öfverensstämmelse med den rättighet, som tillkommer den att avsluta traktater, så är denna rätt en gifven sak; och äfven de personer, som anse, att regeringen icke eger rättighet att ändra Riksdagens beslut i bevillningsfrågor, undantaga dock traktater, ty i afseende på dessa fordras regeringens medverkan och sanktion. Och dessutom ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att det icke kan anses som något slags våldförande mot traktaterna eller något kränkande af annans rätt, att ett land söker att, sedan det gått in på en traktat, hvilken innehåller en hel mängd punkter och som måst i klump antagas eller förkastas, få ändring i en eller annan punkt, när under tidernas lopp förhållandena ändrats eller utvecklats.

På den ståndpunkten har jag stått, och på den står jag ännu. Anse nu herrarne, att dessa satsar äro så underliga, så kan jag icke hjälpa det. De talare, som yttrat sig i sak och stält upp vissa satsar, dem har jag besvarat. Om jag öfvertygat dem, så är det bra; har jag det icke, nå väl, då må hvar och en hafva sin åsigt. Hvarje representant har väl rättighet att uttala sina åsikter. De kunna vara enfaldiga, de kunna vara goda. Men att en person behagar protestera mot att en annan uttalar sin åsigt, och beledsagar denna protest med glåpord, det anser jag icke vara en representant värdigt.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats 1:o) bifall till det af herr *De Laval* framställda förslag, eller att Riksdagen måtte, med afslag å herr *Ericssons* motion, på det sätt bifalla öfriga i ämnet väckta motioner, att Riksdagen beslutar, att jernmalm skall vid utförsel åsättas en tullafgift af 30 öre för 100 kilogram, samt i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att derest gällande tarifftraktater icke tillåta en sådan afgifts påläggande utan medgifvande af den eller de stater, med hvilka de ingåtts, Kongl. Maj:t då täcktes, om så anses lämpligt, söka utverka sådant medgifvande; 2:o) bifall till herr *Boströms* m. fl:s vid betänkandet fogade reservation och 3:o) afslag å såväl utskottets hemställan som samtliga i ämnet väckta motioner. Herr talmannen gaf emellertid först proposition på bifall till utskottets hemställan oförändrad och derefter å hvart och ett af förenämnda tre yrkanden; och fann herr talmannen propositionen på afslag vara med öfvervägande

ja besvarad. Votering blef emellertid begärd, hvarför herr talmannen, i och för bestämmande af kontrapositionen å nyo upptog de öfriga yrkandena, af hvilka det som afsåg bifall till herr Boströms m. fl:s reservation nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Då jemväl i fråga om kontrapositionen votering begärdes, blef, sedan till kontraposition i denna votering antagits yrkandet på bifall till det af herr De Laval under öfverläggningen framställda förslag, nu först uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Om utförseltull å jernmalm.
(Forts.)

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager yrkandet om godkännande af den utaf herr E. G. Boström m. fl. vid föredragna betänkandet fogade reservationen,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit det af herr De Laval under öfverläggningen framställda yrkande.

I denna votering afgåfvos 58 ja men 137 nej. Propositionen för hufvudvoteringen erhöi i följd häraf följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren afslår så väl hvad bevillningsutskottet hemställt i dess betänkande n:o 5 som de i ämnet väckta motionerna,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit det af herr De Laval under öfverläggningen framställda yrkande.

Hufvudvoteringen utföll med 118 ja mot 78 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

§ 2.

Föredrogs och lades till handlingarna lagutskottets memorial n:o 25, i anledning af Andra Kammarens återremiss af 1:sta punkten i utskottets utlåtande n:o 13 öfver väckta motioner om ändringar i utskottets lag den 10 augusti 1877.

§ 3.

I ordningen förekom härnäst lagutskottets utlåtande n:o 26, i anledning af väckt motion om ändring af § 28 i förordningen om urarfvagörelse m. m. den 18 september 1862, i hvilket utlåtande utskottet hemställde, att förevarande inom Andra Kammaren af herr A. G. Jöns-

son i Mårarp väckta motion, n:o 63, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

I fråga härom anförde:

Herr Jönsson i Mårarp: Endast några få ord. Hvar och en har sig bekant, att när ett sterblus är så klen, att förmyndaren icke är säker på att icke sjelf få betala någon del af skulden, derest han icke söker urarfvagörelse, det icke heller kan vara någon förlust förenad dermed för de omyndige, att de icke få någon redogörelse från den, som tillträdt afträdd egendom. Ingen förmyndare lär nemligen afträda de omyndigas egendom utan goda skäl, och sker dylikt afträddande, kan icke något bättre hända än att någon af öfriga arvingar öfvertager tillgångarne och skulderna. Dermed blir den saken enklast utredd, och jag tror, att man bör fästa sig vid fördelen af att kunna undvika konkurs så mycket som möjligt. Jag har i min motion temligen tydligt framlagt denna sak och behöfver icke mycket orda derom. Det förhållande att tre justitieråd i högsta domstolen uttalat en liknande åsigt torde äfven vara något att fästa afseende vid.

Jag beklagar att den reservant, som biträdt min mening inom utskottet, är sjuk. En sjukdom är ju alltid beklaglig, men jag har nu särskild anledning att beklaga den. Eljest skulle han från sin hemtrakt kunna omnämna förhållanden, som borde föranleda bifall till förslaget. Och jag känner äfven omständigheter, som borde gifva anledning till ett mera välvilligt bedömande af motionen än utskottet låtit komma den till del, men jag skall bespara kammaren dessa förhållanden, helst då jag nu ej kan bevisa dem.

Jag tror väl icke nu mycket vinnes dermed, men ber i allt fall för principens skull att få yrka bifall till motionen.

Herr Lilienberg: Jag yrkar bifall till lagutskottets hemställan.

Vidare yttrades icke. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 4.

Föredrogs Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4 (i samlingen n:o 15), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till helgonskyldens upphörande i vissa fall.

Med hufvudsakligt tillstyrkande af berörda, inom Andra Kammaren af herr *L. Pålsson* afgifna motion, n:o 6, hemställde utskottet i detta utlåtande, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huru vida den i Lunds stift och Halland utgående helgonskyld, som icke användes till presterskapets aflöning, må utan olägenhet kunna upphöra att utgå».

Herr Lundberg begärde ordet och yttrade: Då genom kongl. förordningen angående allmänt ordnande af klockarnes löneinkomster

den 2 november 1863 blifvit i öfverensstämmelse med Riksdagens i detta ämne afgifna förslag, som af kyrkomötet biträdts, stadgad i § 7, att, »der helgonskyld för närvarande ingår bland klockares löneför-måner, må dervid, så framt icke annorlunda beslutes, förblifva; dock att den utskyld då skall, jemlikt § 4, omsättas och utgå i penningar», anser jag för min del icke rätt att ifrågasätta, att helgonskylden nu skall upphöra, der den icke användes till presterskapets aflöning; och enär derjemte i berörda 7 § stadgas, att »församling, hvars klockare enligt vidtagen löneroglering icke vidare kommer att åtnjuta helgon-skyld, ege använda denna till uppehållande i öfrigt af kyrkotjensten eller till folkundervisningens behof», tror jag än mindre det vara skäligt eller tillbörligt, att Riksdagen gör en sådan framställning, som af utskottet föreslagits. För min del kan jag åtminstone icke bi-falla utskottets förslag.

Vidare anförde:

Herr Carl Ifvarsson: För min del finner jag deremot det icke alls olämpligt att nu göra en framställning till Kongl. Maj:t i denna fråga, oaktadt denna sak för icke länge sedan varit på tal; ty den omständigheten, att helgonskylden framdeles icke kommer att utgå till klockare, kan väl icke utgöra något hinder för att afskaffa den, utan tvärtom, desto lättare är det att komma derhän. För närvarande användes helgonskylden till kyrkliga ändamål eller till folkundervisningens behof, men egentligen bör det väl bero på församlingen, om hon vill afskaffa den eller icke. Det är en föräldrad grund, på hvilken helgonskylden är byggd; den utgår nemligen efter matlag, och detta är väl det olämpligaste man kan tänka sig.

Jag anser därför, att utskottet haft goda skäl för sin framställning, och jag hemställer därför också om bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Månsson*, *Dahn* och *Nilsson* i Skärhus.

Herr Andersson i Lyckorna yttrade: Beträffande hvad herr borgmästaren Lundberg anförde, att ett hinder för helgonskyldens upphörande föreläge deri, att i några delar af landet helgonskylden skulle utgå till klockares aflöning, så vet jag allt för väl, att så kan vara förhållandet. Så är förhållandet åtminstone i den ort jag tillhör, men det anser jag icke utgöra hinder, ty den del, som ingår i klockares lön, får nu lösas efter markegångspris af dem, som efter nuvarande förhållanden äro betalningsskyldige i detta afseende. Det ligger i sakens natur, att till klockare, som eger detta såsom i viss mån sin aflöning, bör ersättning af församling i sin helhet utgå, just på samma sätt som han eljest blir ersatt eller genom kontanta penningar. Det är endast en rättvis förändring vi önska. Jag yrkar bifall till hvad utskottet föreslagit.

Herr Östberg: Med anledning af hvad hr Lundberg yttrade vill jag nämna ett par ord. Han fäste, så vidt jag kunde förstå, uppmärksamheten derpå att det finnes en del klockare, som äro tillför-

säkrade helgonskyldens utgående in natura, och att förändringen icke kan rubba deras ställning. Jag vill då fästa uppmärksamheten uppå, att utskottet uppmärksammat detta. I slutet af betänkandet stå nemligen följande ord: »Der på grund af äldre bestämmelser helgonskyld in natura fortfarande utgår till klockares aflöning, lärar rubbning af densamma icke böra ske, förr än reglering af klockarelönen på grund af 1883 års förordning vinner tillämpning.» Det är enligt mitt förmenande klart, att, äfven om denna mening i betänkandet icke influtit, Kongl. Maj:t skulle vid ärendets pröfning hafva uppmärksammat saken och, i fall annars saken i det hela ansåges värd uppmärksamhet, förordna att ett undantag för nu påpekade förhållande skulle ega rum. Jag tror således icke att denna anmärkning bör utgöra ett hinder för kammaren att bifalla hvad utskottet föreslagit, hvartill jag får yrka bifall.

Herr Lundberg: Med afseende å herr Östbergs anförande får jag erinra derom, att enligt af mig nämnda paragraf i åberopade förordningen finge, om helgonskyld ingått i klockares löneinkomster, dervid förblifva med densammas omsättande och utgående i penningar; och följaktligen skulle helgonskylden på så sätt komma att fortfara och icke, såsom herr Östberg och utskottet i sitt betänkande yttrat eller antagit, komma att upphöra derigenom, att reglering af klockares aflöning skedde. Den kan och bör således äfven efter verkställd löne-reglering fortfarande, i enlighet med hvad ock blifvit upplyst vara förhållandet, uti en eller annan församling till klockaren författningsenligt utgå, och i så fall lärar väl icke hvad utskottet yttrat vara riktigt och följaktligen ej dess utlåtande böra godkännas.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Detta beslut skulle, jemlikt föreskriften i 63 § 3 mom. riksdagsordningen, genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

§ 5.

Till handläggning företogs härefter Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5 (i samlingen n:o 16), i anledning af väckt motion om ändring af § 2 mom. 3 af kongl. kungörelsen den 11 maj 1855 angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande.

I detta utlåtande hemställde utskottet, att berörda, af herr A. *Kihlberg* inom Andra Kammaren afgifna motion, n:o 19, måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Herr Kihlberg, som inom utskottet varit af skiljaktig mening, erhöll på begäran ordet och yttrade: Vid sista årets riksdag väckte jag en motion lika lydande med den, som nu föreligger till afgörande.

Den motionen blef då behandlad tillsammans med en af herr Danielson afgifven motion af fjerde tillfälliga utskottet. Herr Danielsons motion var mera vidtomfattande och afsåg större förändringar i grunderna för sättet att bestämma markegångsprisen, men då utskottets förslag gick i samma riktning som herr Danielsons motion, ansåg utskottet att, om detta förslag antoges, mitt förslag skulle vara obehöfligt. Andra Kamraren antog utskottets förslag, men det föll derigenom, att Första Kamraren hyste betänkligheter deremot. Då utskottet likväl hade förra året uttalat sympatier för min motion, så gaf det mig anledning att äfven i år framkomma med densamma. Men i år har icke utskottet velat tillstyrka den.

Innan jag bemöter de skäl för afstyrkande, som utskottet anfört, vill jag något erinra om hvad jag åsyftat med min motion. I kungörelsen af den 11 maj 1855 är föreskrifvet, att i alla landets fogderier skall å kronofogdens kallelse en nämnd sammanträda ena gången i början af januari och andra gången i slutet af mars för att upprätta priskuranter å vissa persedlar, som ingå i medelmarkegången. Dessa nämnder hafva i de flesta fall endast att prissätta tre särskilda artiklar, nemligen råg, korn och smör. De hafva dervid att taga i betraktande de pris, som varit gällande under de tre näst förlutna månaderna. Af nämndens ledamöter kan det vara många, som hafva flera mil till förrättningsstället, men den åtgärd, de hafva att vidtaga, är så obetydlig, att det ej kan behövas mer än 10 å 15 minuter för att afgöra hela frågan. Det har därför vid många nämndsammanträden, der jag varit närvarande, uttalats missnöje öfver att man har att bekosta resor och öda bort tid på denna sak, och missnöje har uttalats icke blott af sockenombuden och kronombuden, utan äfven af kronofogdarne, och man har ansett, att det skulle kunna gå lika bra för sig på det sätt, jag föreslagit. Enligt mitt förslag skulle nemligen nämndens medlemmar sända in skriftliga uppgifter på de pris, som äro gällande i deras hemort, till kronofogden, som sedan hade att uttaga medelpriset och jemte eget yttrande insända de skriftliga voteringssedlarne till landshöfdingeembetet i och för den slutliga markegångssättningen, som sker af markegångsdeputerade i början af november. Utskottet har nu såsom skäl för afslag sagt, att i dessa nämnder två strängt åtskilda intressen äro representerade, nemligen räntegifvarnes och räntetagarnes, och därför skulle det vara nödvändigt, att dessa komma tillsammans för att öfverlägga om prisen. Jag kan icke finna dessa skäl betyda något, ty här är endast fråga om att afgöra, hvilka pris äro gällande i orten, och icke att utreda frågor, som kunna ses från flera synpunkter. Icke är därför ett sammanträde nödigt, ty den ledamot, som kommer dit, har väl, innan han reser hemifrån, gjort sig reda för prisen i sin ort, och öfverläggningen kan således icke leda till bättre resultat, än om kronofogden finge de skriftliga uppgifterna sig tillsända. Vid dessa sammanträden inträffar det äfven ofta, att en del af nämndens ledamöter uteblifva, hvarigenom nämndens sammansättning, som afser att representera två olika intressen, kan blifva förändrad. Uteblifver flertalet af dem, som representera det ena intresset, skulle man kunna tänka sig, att öfverläggningen komme att leda till origtigt resultat, om den ena parten känner sin öfvervigt. Det är således ingen för-

del af öfverläggningen, utan tvärt om, derigenom att den lemnar den tillfälle att förrycka saken, som har intresse af att så göra, emedan voteringen sker öppet och den som sist voterar således kan af den föregående voteringen taga vissa intryck, som blifva bestämmande. Detta kan icke komma i fråga, om, såsom jag föreslagit, prisuppgifterna insändas. Det skall blifva till och med säkrare resultat, om den som insänder dessa prisuppgifter sätter sitt namn derunder, ty då vid sammanträdena inga protokoll föras öfver diskussionen och det icke kommer till allmänhetens kännedom huru voteringen sker, ligger det deri en större frestelse för en ledamot af nämnden att söka skuffa frågan på sned, än hvad som vore fallet, om mitt förslag antoges. Ty då man under de ingifna prisuppgifterna sätter sitt namn, och dessa prisuppgifter sedan åtfölja kronofogdens yttrande till landshöfdingeembetet för granskning af markegångsdeputerade, är det gifvet, att man icke gerna på dessa sedlar uppgifver pris, för hvilka man icke kan stå. I det fallet är ju mitt förslag mycket säkrare.

Sedan har utskottet sagt — och det skälet tycker jag är långsökt — att dessa uppgifter skulle kunna komma att innehålla fel, som skulle blifva vilseledande och leda till orimliga resultat. När man besinnar, att dessa uppgifter endast afse att vara förslag för markegångsdeputerade, blir en sådan sak bra lätt afhjelpat och de möjliga felaktigheterna kunna icke hafva någon praktisk betydelse, ty om prisen från något fogderi skulle visa sig origtiga, så hafva markegångsdeputerade tillfälle att granska på hvad sätt sådana origtiga pris tillkommit, och är det ett skriffel, lemna deputerade det utan allt afseende. Men förutom det att sålunda genom mitt förslag de upprättade priskuranterna kunna blifva fullt ut lika säkra som nu och, enligt mitt förmenande, ännu säkrare, återstår ännu en fördel, nemligen den att en ofantlig mängd personer slippa undan att göra många resor och spilla tid utan ändamål. Man kan väl säga, att det icke är stora summor, som dessa resor kosta hvar och en ledamot i nämnderna, men om man tager i betraktande den stora mängd personer i hela landet, som få göra dylika resor, så blir det ingen obetydlig summa, om man sammanslår allas kostnader, och då intet vinnes genom dessa resor, samt det dermed afsedda ändamålet kan vinnas lika bra på det af mig föreslagna sättet, är det väl skäl att befria nämndens ledamöter från dessa utgifter. Jag kan därför icke underlåta att yrka afslag å utskottets betänkande och bifall till min motion.

Herr Westrin anförde: Jag vill hoppas, att de af kammarens ledamöter, som genomläst utskottets utlåtande, skola gifva utskottet rätt i dess påstående, att den af motionären föreslagna anordningen icke lemnar någon förhoppning om ett tillförlitligare resultat än nu gällande bestämmelser, äfvensom att ändring i de nuvarande bestämmelserna ej kan anses vara af något behof påkallad.

Jag tillåter mig därför vördsamt yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Slutligen föredrogs Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6 (i samlingen n:o 17), i anledning af väckt motion om åtgärders vidtagande till förenkling i sättet för utdelning af statsbidraget till lindring i rustnings- och roteringsbesvär.

Ang. förenkling i sättet för utdelningen af statsbidraget till lindring i rustnings- och roteringsbesvär.

I fråga om denna, jemväl af herr *A. Kihlberg* afgifna motion, n:o 20, hemställde utskottet, att densamma icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ordet begärdes af

Herr Kihlberg, som anförde: Då jag skref denna motion, väntade jag icke, att det enkla förslag, jag der framställt, skulle möta det motstånd inom utskottet, som det verkligen mött. De, som hafva sin verksamhet i det praktiska lifvet, komma icke alltid att tänka på, huru lätt man stöter sig emot statsverksmaskineriets former, då man kommer med något förslag om ändring i det bestående. Det förslag jag framställt föreföll mig dock skola kunna leda till rust- och rotehållarnes nytta, utan att det från embetsmännens sida skulle medföra stort besvär.

Nu har mot mitt förslag invändts, att det skulle åstadkomma så ofantligt mycket arbete för att få utredt, huru stor del af det statsanslag, som tillkommer hvarje hel rusthålls- eller soldatrote, skulle belöpa sig på hvarje roteintressent. Fördelningen af dessa medel går nu så till, att vederbörande landskontor upprättar förteckning öfver dessa medel, men denna förteckning upptager blott hela rotar. Kronofogden eger sedermera att efter denna förteckning, i enlighet med bestämmelserna i kongl. kungörelsen den 2 april 1886, vid uppboordsstämman utbetala till vederbörande rust- och rotehållare den andel af dessa medel, som dem tillkommer. Att det icke skulle vara någon oöfvervinnelig svårighet att få dessa medel så fördelade, att i den förteckning, som af landskontoret lemnas till kronofogden, upptoges hvad hvarje roteintressent hade att få, förefaller mig temligen tydligt. Kronofogden har ju att såsom underordnade tjänstebiträden förfoga öfver häradsskrifvaren och länsmännen, och det synes mig därför, som om det icke skulle blifva ett så svårt arbete att med deras hjälp få en sådan längd till stånd. Dessutom vill jag i detta afseende anmärka, att enligt den nu gällande kongl. kungörelsen, om den fattas efter ordalydelsen, landkontoret redan nu skulle vara skyldigt att upprätta sådan förteckning och kronofogden skyldig att till vederbörande rust- och rotehållare utgifva deras andelar; och det kan väl icke anses vara att till vederbörande utgifva deras andelar, då beloppet utbetalas till en person, hvilken som helst i orten, som anmäler sig för att lyfta och utqvittera detsamma. Att det nu mången gång kan vara ganska besvärligt för den rotehållare, som tager ut ersättningen, att fördela den, det behöfver jag icke påpeka, ty ofta kunna roteintressenterna bo ganska långt från hvarandra. Den, som tager emot medlen, måste då antingen skicka bud med penningarne eller behålla dem, till dess han händelsevis träffar dem, som skola erhålla dessa penningar. Dessa medel komma då icke så fort och säkert delegarne till godo, och det

Ang. förenk-
ling i sättet
för utdelning
af stats-
bidraget till
lindring i
rustnings-
och
rotterings-
besvärerna.
(Forts.)

kan ju också möjligtvis inträffa att den, som mottagit medlen, under tiden kan blifva insolvent, så att de som skola hafva penningarne förlora alltsammans. Om nu en sådan längd, som jag nämnde, vore upp- rättad, genom hvilken man kunde se, huru mycket hvar och en af roteintressenterna skulle få af dessa medel, vore den åtgärd jag föreslagit ganska lätt. Det skulle ock minska kronofogdens besvär ganska mycket, om dessa medel krediterades de skattskyldige dels på debet- sedlarne, dels i uppbördsboken, och jag är säker, att, om dessa längder vore så specifika, som jag tänkt mig dem, kronofogden skulle vara lika intresserad som jag af att få en sådan förändring, som jag föreslagit, till stånd. Så länge fördelningen sker så som den nu sker, och ersättningsbeloppet utdelas endast för hela rotar, kan jag visserligen se, att besväret med utdelningen är mindre. Men i alla fall är det besvär, som skulle följa af den förändring jag föreslagit, icke större, enligt mitt förmenande, än att det mycket väl skulle uppvägas af de fördelar, som genom antagande af mitt förslag skulle komma rust- och rote- hållarne till godo.

Inom utskottet har äfven gjorts den invändningen mot mitt förslag, att verificeringen af denna statsutgift icke skulle kunna ske på förut vanligt sätt. Man skulle icke kunna få qvittens på utgiften. Der stöter man återigen på de stela formerna. Jag tror, att man kan verificera utgiften på annat sätt. Om man ser på våra kronodebet- sedlar, står der tryckt, att kronofogdens qvittens icke gäller utan häradsskrifvarens annotation, och således är häradsskrifvarens annotation också en verifikation. Jag har därför tänkt mig, att i detta fall häradsskrifvaren kunde attestera, att sådan kreditering, som jag föreslagit, skett, och att hans attestation derom kunde ingå till stats- kontoret samt vara lika godt som ett qvitto. Jag tror icke, att statsverket skulle riskera något derpå. Ty skulle det vara någon rust- eller rote- hållare, som ej fått sin andel af kronofogden, låter han sig icke nöja dermed, utan tager nog ut den. I afseende på verificeringen kan jag således icke finna något, som talar emot mitt förslag.

Med anledning af hvad jag anfört kan jag icke underlåta yrka bifall till mitt förslag.

Häruti instämde herr *Mallmin*.

Herr Westrin yttrade: Denna fråga är obetydlig och går verkligen så in i uppbördsväsendets detaljer, att jag icke kan påräkna något intresse hos kammarens ledamöter för en mera vidtgående framställning till bemötande af motionen. Jag ber att få blifva trodd på mitt ord, då jag försäkrar, att antagandet af motionärens förslag skulle medföra de allra största svårigheter och besvär. Den första uppläggnings af längden eller fördelningen på rust- och rotehallarne af den ifråga- varande lindringsersättningen skulle för visso kräfva ett halft års tjänst- ledighet för häradsskrifvaren. Sedan tillkomma årligen förändrade eganderättsförhållanden och brukningsdelar inom hemmanen, och då skulle det blifva nya förändringar, som icke kunde kontrolleras. Jag vågar ock påstå, att det icke ligger någon fara i det nuvarande för- faringssätet. Författningen föreskrifver, att lindringsersättningen skall

utbetalas vid uppöbördsstämman af kronofogden. Det går således helt och hållet på hans egen risk, om han icke fordrar in qvittens från samtliga delegarne i rotarne eller rusthållen. Jag har emellertid icke märkt någon olägenhet af att *en* person, vanligen rotemästaren, lyfter ersättningen. I de flesta fall inträffar, att denne har att bestrida vissa utgifter för roten, till hvilka han i främsta rummet använder denna lilla utdelning. Jag tror att häremot icke kan finnas någon betänklighet.

Ang. förenkling i sättet för utdelningen af statsbidraget till lindring i rustnings- och roteringsbesvär.

(Forts.)

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Kihlberg: Hvad beträffar den siste talarens anmärkning, att det icke skulle ligga några olägenheter i det nuvarande förfaringsättet, vill jag erinra, att detta sätt icke varit länge tillämpadt, ty i fjor var det första året som det tillämpades. Men i min hemtrakt har jag hört många uttala sin förundran öfver ett så opraktiskt sätt att utdela dessa medel, och mången klagar öfver det besvär, som dermed är förenadt. En rotehållare nämnde, att han, som hade del i flere rotar, vid uppöbördsstämman uppburit ersättningen för alla rotarne, men att han till följd deraf måst anlita ett biträde, som hade att göra en hel vecka med att besöka alla roteintressenterna för att utdela penningarne och få deras qvitton. Ty kronofogden på den orten begär att få qvitto från hvarje särskild intressent. Denne person sade, att detta uppdrag förorsakade honom så mycket besvär, att han icke ville göra om det. Nu kan det hända, att en kronofogde på en annan ort tillvägagår på annat sätt, så att han nöjer sig utan qvittens af alla roteintressenterna och blott fordrar fullmakt af den, som uppburit ersättningen för hela roten. Men att en kronofogde kan tillvägagå på ett sätt och en annan på ett annat sätt, visar att en förändring är behöfelig. Dessutom vill jag påpeka, hvilken fördel för allmänheten det skulle vara att få dessa medel krediterade på debetsedel. Jag vet, att det i min ort finnes mången fattig rotehållare, som måste anstränga sig sjelf och sin häst med körslor ända till sista dagarne före uppöbördsstämman för att få i hop de sista kronorna till debetsedel, och det medför bekymmer. Det skulle därför kännas angenämt att slippa skaffa dessa sista kronor, utan få dem afskrifna på debetsedel. Nu deremot kan det dröja en ganska lång tid, innan denna lindring kommer dem till godo. Olägenheterna äro så påtagliga, att hvar och en, som haft rusthåll eller rotehåll, lätt kan inse dem, utan att de därför behöft visa sig så mycket i praktiken, då det endast är på andra året, förordningen fortfarit.

Herr Gumælius: Det föreföll mig som om det möjligtvis kunde varit litet öfverdrift i herr Westrius yttrande, att det skulle medföra för vederbörande tjänstemän ett halft års arbete att upprätta sådana förteckningar som herr Kihlberg här ifrågasatt. Men när man nu af honom sjelf hör, att en enda rotehållare har behöft en hel vecka för att med hjälp af annan person fördela medlen på de rotar, i hvilka han är rotemästare, så kan jag icke finna annat än att herr Westrin måste hafva uppgifvit en synnerligt måttlig tid, som snarare måtte hafva blifvit för litet än för stort tilltagen. Då det således torde blifva för-

*Ang. fören-
ling i sät-
tet för utdel-
ningen af stats-
bidraget till
lindring i
rustnings- och
roterings-
besvärén.*
(Forts.)

enadt med icke så litet besvär att genomföra denna reform, anhåller jag om bifall till utskottets förslag.

Herr Kihlberg: Man har velat sammanställa besväret med upp- rättandet af den förteckning, som jag omtalat och som skulle upptaga hvar och en roteintressent, och rotmästarens besvär med att i och för utdelning af hans andel i ersättningen söka upp de långt från stamroten boende rotedelegarne, som han kanske icke träffar hemma första gången och därför icke kan få qvitto af vid första besöket. Men det blir en helt annan sak. Ser man på den tid, som skulle åtgå för att göra en uträkning af den summa, som skulle tillfalla hvarje särskild roteintressent, tror jag, att den uppgifna tiden är drygt till- tagen, och om man uppdrog åt länsmännen att hvar och en i sitt dis- trikt samla uppgifter huru stor del belöper sig på hvarje rotedelegare, tror jag, det skulle vara gjordt på en månad (?), då länsmännen hafva godt om tid och i allmänhet äro praktiskt folk. Jag skulle vilja jem- föra detta besvär med det, som från statens sida utan betänkande ällägges kommunalordförande med statistiska uppgifters besvarande och utan att dessa ordförande hafva någon aflöning. Jag tror därför, att man icke fordrar för mycket, om man begär att landsstatstjenstemännen skulle åtaga sig detta extra arbete.

Herr Svensson i Lösen: Jag begärde ordet i anledning af herr Kihlbergs yttrande, att en del skattskyldiga hafva mycket besvär för att skaffa sig medel till att vid uppboresstämman betala hela debet- sedelns summa, alldenstund de först efteråt få dessa lindringsmedel och sålunda icke kunna få tillfälle att använda dem i qvittning vid krono- skattens betalande. Jag har icke reda på huru härom är i reglementet bestämdt. Men det vet jag, att kronofogden i min hemort lemnar åt hvar och en rotehållare hans andel utaf lindringen vid kronoskattens betalande, och att således lindringsbeloppet der får gå i qvittning vid kronoutskyldernas utgörande. Detta sätt tillämpas åtminstone i min hemort, och det rent af förvånade mig, då jag vid genomläsandet af motionen fann att man icke giuge så till väga på alla ställen.

Herr Björkman: Det är endast ett par ord, som jag skall bedja att få säga. Jag tror icke att kammaren denna gång — lika litet som vid andra tillfällen i andra frågor — skall vilja förändra en för- fattning, som så nyligen tillkommit. Och här har man icke fatt fram andra skäl för en sådan förändring, än att rust- och rotehållarne icke kunna dela det lindringsbelopp, som tillfaller rusthållet eller rotehållet, utan att en advokat eller ett biträde skulle behöfva anlitas. Nej, så okun- niga äro vi icke och så rädda för besvär äro vi icke heller; utan äfven om vi få ytterligare 30 procent till att dela, så skola vi gerna dela dem, och vi skola åtaga oss besväret med stor tacksamhet, och jag är säker om att det skall komma att tillgå mycket riktigt med delningen — åtminstone har jag ännu icke hört från min ort annat än att man öfver allt delat mycket riktigt. Jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Efter det herr tal- mannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 2, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen; och

n:o 3, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 37 och 39 regeringsformen;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 27, i anledning af väckt förslag om tillägg till gällande bestämmelser angående saköreslängd; och

n:o 28, i anledning af väckt motion om upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen samt skrifvelse till Konungen i fråga om ändring af 18 kap. samma lag; samt

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 19, rörande väckt motion om ersättning till nämndemän för inställelse vid artima ting för ransakning i brottmål.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag angående kammarens i dagens sammanträde fattade beslut.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>H. Amnéus</i>	under 6 dagar, från och med den 14 dennes,
» <i>K. L. Söderblom</i>	» 4 » » 14 »
» <i>A. Bexell</i>	» 14 » » 15 »
» <i>S. F. Norén</i>	» 14 » » 19 »
» <i>C. G. Bruse</i>	» 14 » » 20 »
» <i>J. Johansson</i> i Thorsberg	» 5 » » 14 » och
» <i>J. Ericson</i> i Borekulla	» 14 » » 18 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 10,39 e. m.

In fidem
A. E. J. Johansson.

Torsdagen den 14 mars

kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 7 dennes förda protokoll.

§ 2.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts i gårdagens sammanträde aflemnade och då bordlagda propositioner till Riksdagen:

angående fortsättande och avslutande under år 1890 af arbetena på nya kasernetablissemment för svea lifgarde och andra lifgardet m. m.;

angående utvidgning af södra skånska infanteriregementets mötesplats Riefvinge; och

med förslag till afönande af en länsman i ett nybildadt distrikt inom Vesternorrlands län.

§ 3.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda:

konstitutionsutskottets utlåtanden n:is 2 och 3, samt

lagutskottets utlåtanden n:is 27 och 28.

§ 4.

Efter föredragning vidare af Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5 (i samlingen n:o 19), rörande väckt motion om ersättning till nämndemän för inställelse vid urtima ting för ransakning i brottmål, innefattande utskottets hemställan att få till kammaren återlemna ett Första Kammarens protokollsutdrag, hvilket delgifvits Andra Kammaren och derpå till utskottet remitterats, beslöt kammaren att, med godkännande af utskottets åtgärd att återlemna ifrågavarande protokollsutdrag, hänvisa detta ärende till behandling af kammarens tillfälliga utskott n:o 4.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial:

n:o 30, med förslag till sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en fråga under riksstatens sjetta hufvudtitel; och

n:o 31, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande anslag till fortsättning af arbetena å stambanan norr om Sollefteå; samt

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 6, angående allmänna bevillningen; och

n:o 7, angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 6.

Justerades två protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,45 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.